

บทที่ 4

การพัฒนากฎหมายคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือ Human Dignity เป็นรากฐานให้แก่สิทธิมนุษยชนหรือสิทธิและเสรีภาพ อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ถือเป็นสิทธิตามธรรมชาติที่ติดตัวมนุษย์ทุกคนมาตั้งแต่กำเนิดโดยไม่เลือกว่าผู้นั้นจะมีเชื้อชาติ ถิ่นที่อยู่ แหล่งกำเนิด สีผิว ศาสนา ภาษา หรือสถานภาพทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมใด ๆ ทุกคนย่อมต้องได้รับการเคารพในสิทธิของความเป็นมนุษย์โดยเสมอภาคกัน มนุษย์เป็นสิ่งที่มีความค่าและไม่สมควรที่ผู้อื่นจะมาทำการลดคุณค่าดังกล่าวนี้ลงไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้การรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทั้งโดยตรงและโดยปริยายโดยสามารถแบ่งออกได้เป็นสองช่วง ช่วงแรกคือในช่วงก่อนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ไม่ได้บัญญัติรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้โดยตรง แต่ได้บัญญัติเกี่ยวกับสาระสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ สิทธิในชีวิตและร่างกาย และสิทธิในความเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติไว้ จึงถือได้ว่าเป็นการรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วยโดยปริยาย ช่วงที่สองตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ฉบับปัจจุบัน ได้บัญญัติรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้โดยชัดแจ้งและยังมีการบัญญัติหลักประกันของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนพึงได้รับการคุ้มครองและถือเป็นสิ่งสูงสุดที่บุคคลใดจะมาละเมิดไม่ได้

ทั้งนี้ หากพิจารณาถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่มีการบัญญัติถึงการคุ้มครองบุคคลประเภทต่าง ๆ จะเห็นได้ว่ามีกลุ่มบุคคลอยู่สองประเภทที่จะได้รับการคุ้มครองที่แตกต่างในลักษณะของการได้รับการรับรองสิทธิและการดูแลจากรัฐที่มากกว่าบุคคลปกติโดยไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม กล่าวคือ ประเภทแรกกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและผู้ยากไร้ บุคคลกลุ่มนี้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้กำหนดนิยามผู้ด้อยโอกาสและผู้ยากไร้ไว้ดังนี้ ผู้ด้อยโอกาส หมายความว่า ผู้ที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน และได้รับผลกระทบในด้านเศรษฐกิจสังคม การศึกษา สาธารณสุข การเมือง กฎหมาย วัฒนธรรม ภัยธรรมชาติและภัยสงคราม รวมถึงผู้ที่ขาดโอกาสที่จะเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานของรัฐ ตลอดจนผู้ประสบปัญหาที่ยังไม่มีองค์กรหลักรับผิดชอบอันจะส่งผลให้ไม่สามารถดำรงชีวิตได้เท่าเทียมกับผู้อื่น และคนยากไร้ หมายความว่า

บุคคลที่มีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในการดำรงชีวิตตามความต้องการพื้นฐานขั้นต่ำที่ทุกคนในสังคมควรได้รับ กลุ่มบุคคลกลุ่มนี้รัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐต้องเข้าไปช่วยเหลือในการดำรงชีพและให้ได้รับการดูแลให้สามารถมีชีวิตโดยมีคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมในระดับหนึ่ง และบุคคลอีกกลุ่มหนึ่ง คือ ประชากรกลุ่มเปราะบาง ประกอบไปด้วย เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และคนพิการ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลในสังคมที่มีลักษณะหรือสภาพทางชีวภาพที่อ่อนแอหรือไม่สามารถพึ่งตนเองได้ เพราะเหตุแห่งอายุ ความเจ็บป่วย หรือความพิการทางกาย พิกัดทางสติปัญญา หรือพิการทางจิตจนไม่สามารถที่จะปกป้องหรือช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งกลุ่มบุคคลเหล่านี้ด้วยลักษณะหรือสภาพทางกายหรือจิตใจที่เปราะบาง ส่งผลให้ไม่มีความสามารถในการต่อสู้หรือช่วยเหลือตนเองให้พ้นจากภัยอันตรายที่เกิดจากการกระทำของผู้อื่นได้เพียงพอเช่นเดียวบุคคลปกติทั่วไป ดังนั้นผู้กระทำผิดส่วนใหญ่จึงมุ่งที่จะกระทำความผิดต่อบุคคลเหล่านี้ เพราะกระทำความผิดสำเร็จได้ง่ายและสะดวกกว่ากระทำต่อบุคคลปกติทั่วไป ซึ่งการที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้มีการคุ้มครองและดูแลกลุ่มบุคคลทั้งสองกลุ่มให้แตกต่างจากบุคคลปกติ เท่ากับว่ากลุ่มบุคคลเหล่านี้ด้วยสภาพข้อบกพร่องหรือความเปราะบาง รัฐจำเป็นต้องมีมาตรการพิเศษเพื่อยกระดับให้กลุ่มคนเหล่านี้มีมาตรฐานในการดำรงชีวิตให้ใกล้เคียงกับคนปกติ ซึ่งเป็นหลักการของความเสมอภาคที่จะทำให้ทุกคนมีมาตรฐานในชีวิตที่เสมอภาคใกล้เคียงกัน

มนุษย์ที่เป็นผู้ใหญ่ย่อมรับทราบถึงการกระทำที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อตนเอง และอาจยับยั้งการกระทำหรือเรียกร้องสิทธิของตนเองได้ แต่สำหรับมนุษย์ที่อยู่ในสถานะเด็กนั้น ด้วยสภาวะของเด็กที่มีลักษณะหรือสภาพทางกายภาพและจิตใจที่เปราะบาง อ่อนแอ รวมไปถึงไม่สามารถเข้าใจการกระทำของผู้อื่นด้วยความรู้เพียงสา อ่อนด้อยทั้งวุฒิและประสบการณ์ ส่งผลให้เด็กไม่มีความสามารถในการต่อสู้หรือช่วยเหลือตนเองให้พ้นจากภัยอันตรายที่เกิดจากการกระทำละเมิดของผู้อื่นได้เพียงพอเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ อีกทั้งเด็กยังมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นในลักษณะของการพึ่งพิง เพื่อให้ได้รับการตอบสนองในความต้องการและความจำเป็นขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและการเติบโตตามวัยเนื่องจากไม่สามารถจะอยู่รอดได้ด้วยตนเอง ด้วยปัจจัยดังกล่าวจึงมักพบว่าเด็กเป็นเหยื่อของการถูกละเมิดและแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากผู้ใหญ่ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่ถือได้ว่าเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก นอกจากนี้ ผู้ปกครองเด็กหรือผู้ที่เด็กต้องพึ่งพิงในการดำรงชีวิตส่วนใหญ่จะเห็นว่าเด็กเป็นเสมือนทรัพย์สินของตนที่สามารถจะเลี้ยงดูสั่งสอนหรือปฏิบัติต่อเด็กอย่างไรก็ได้ โดยไม่ได้ตระหนักถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก และบางครั้งก็เป็นผู้ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อเด็กเสียเอง

ความสำคัญของการคุ้มครองและปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กเป็นสิ่งจำเป็นที่รัฐต้องมีส่วนเข้าไปมีบทบาท เนื่องจากเด็กเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของประเทศชาติ หากเด็กไม่ได้

รับการเลี้ยงดูและไม่ได้รับความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของตนที่เหมาะสม เด็กเหล่านี้ย่อมกลายเป็นทรัพยากรบุคคลที่ไม่มีคุณภาพแก่สังคมในชาติ และเป็นภาระต่อความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถที่จะพัฒนาประเทศชาติให้เจริญไปได้เท่าที่ควร ในทางกลับกันหากเด็กได้รับการเลี้ยงดูที่ดี ได้รับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพ เด็กก็จะเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของชาติในอนาคต ส่งผลให้ประเทศชาติเจริญรุ่งเรือง มั่นคงและพัฒนาต่อไปอย่างดี

ประเทศไทยมีกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองการล่วงละเมิดสิทธิเด็กหลายฉบับ ซึ่งกฎหมายเหล่านี้ได้บัญญัติการกระทำความผิดสำหรับการล่วงละเมิดต่อเด็ก โดยมีเจตนารมณ์หลักการและเหตุผลที่แตกต่างกัน แต่ไม่มีบทบัญญัติใดที่มีเจตนารมณ์ที่แสดงถึงการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้นเมื่อมีการละเมิดต่อเด็ก ผู้ละเมิดจะรับผิดชอบตามลักษณะความผิดของกฎหมายที่มีการบัญญัติไว้แล้วเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่การกระทำความผิดเหล่านั้นแฝงไปด้วยการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กอยู่ด้วย ส่งผลให้ในปัจจุบันผู้กระทำความผิดจึงรับโทษเพียงความผิดที่มีกฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น แต่กลับไม่ต้องรับโทษจากการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก เนื่องจากไม่มีกฎหมายคุ้มครองการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กบัญญัติไว้ จึงไม่ปรากฏการให้ความสำคัญหรือตระหนักถึงการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กแต่อย่างใด ทั้ง ๆ ที่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นหลักการสำคัญเบื้องต้นที่จะได้รับการคุ้มครองตามหลักสากลและตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งได้บัญญัติคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของปวงชนชาวไทยไว้อย่างชัดเจน

การวิจัยจึงมีแนวคิดของการหาแนวทางในการป้องปรามการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก โดยผู้กระทำความผิดต่อเด็กจะได้รับความเกรงกลัวในการกระทำความผิดมากยิ่งขึ้น หากมีกฎหมายที่ใช้บังคับให้ต้องรับโทษ ทั้งในความผิดที่ได้มีการบัญญัติไว้แล้วและความผิดฐานละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อันจะทำให้ลดการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อเด็กลงได้ ดังนั้น การวิจัยจึงกำหนดประเด็นในการวิเคราะห์เพื่อนำไปพัฒนากฎหมายเพื่อการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก โดยคำตอบที่ได้จะมาจากประเด็น ดังนี้

1. สถานการณ์ของปัญหาการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กและผลกระทบ

การละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นการไม่ยอมรับสถานะความเป็นมนุษย์ของเด็ก ทำให้คุณค่าความเป็นมนุษย์อันเป็นคุณค่าอันสูงสุดของเด็กถูกลดค่าลงโดยไม่จำกัดในวิธีการทำ อาจเป็นการกล่าวด้วยวาจา การแสดงกิริยา หรือการกระทำใด ๆ รวมถึงตลอดไปถึง การทรมาน การทำร้าย ทำให้ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ โดยไม่คำนึงว่าเด็กที่ถูก

กระทำละเมิดนั้นจะยินยอมด้วยหรือไม่ก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ กรรมการสิทธิมนุษยชน นักวิชาการ ตัวแทนกรมกิจการเด็กและเยาวชน ตัวแทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และตัวแทนมูลนิธิที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็ก

ข้อมูลกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (ณ 31 ธันวาคม พ.ศ.2563) ระบุว่าประเทศไทย มีเด็กอายุตั้งแต่ 0-17 ปี จำนวนทั้งสิ้น 13,606,547 คน จากจำนวนประชากรทั้งประเทศจำนวน 66,186,727 คน คิดเป็นร้อยละ 20.56 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งประชากรที่เป็นเด็กจำนวนมาก เหล่านี้ ล้วนกำลังเติบโตขึ้นมาทดแทนผู้ใหญ่และจะเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไปในอนาคต ซึ่งเด็กเหล่านี้จะเป็นผู้ใหญ่ที่ทำหน้าที่เป็นกำลังหลักของประเทศในการพัฒนาประเทศได้เป็น อย่างดี หากเป็นเด็กที่เติบโตมาจากการได้รับการคุ้มครองที่มีคุณภาพ แต่ที่เป็นปัญหาก็คือจะมีเด็ก จำนวนหนึ่งที่เจริญเติบโตอย่างไม่มีคุณภาพของชีวิตที่ดี เนื่องจากการถูกทำร้ายทั้งทางร่างกายและ จิตใจจากการถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จนทำให้เด็กที่ถูกละเมิดอาจกลายเป็นปัญหาและ สร้างภาระให้แก่ประเทศเมื่อเด็กเหล่านี้เติบโตขึ้นมา ดังนั้นเพื่อที่จะชี้ให้เห็นถึงสภาพของปัญหาที่ เด็กถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และผลกระทบที่เด็กได้รับนั้น การวิจัยจึงได้ทำการ วิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นถึงสภาวะการณ์ของปัญหาและผลกระทบดังกล่าว

ปัจจัยที่เด็กถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หากพิจารณาตามทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาการของเด็ก และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชากรสัมภาษณ์ ต่างเห็นว่าด้วยสภาวะ ของการเป็นเด็กทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ และความไร้เดียงสา ทำให้เด็กไม่สามารถป้องกัน ตนเองได้เพียงพอ จึงถูกหลอกลวง ชื่นนำ และชักจูงให้กระทำการต่าง ๆ ได้ง่าย ทำให้เด็กตกเป็นเหยื่อ ของการถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยบางกรณีเด็กเองไม่ทราบว่าตัวเองถูกกระทำละเมิด นอกจากนี้ การที่เด็กยังต้องพึ่งพิงบุคคลอื่นในการอยู่รอดจึงต้องอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ไม่สามารถอยู่ได้ โดยลำพังด้วยตนเอง ซึ่งการต้องพึ่งพาทำให้เด็กมีความเสี่ยงที่จะถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จากบุคคลที่ตนต้องพึ่งพาได้ง่ายและไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้จากบุคคลดังกล่าวได้โดยตนเอง

การแบ่งช่วงอายุของเด็กนั้นมีความสำคัญต่อการที่เด็กจะได้รับการคุ้มครองและปฏิบัติที่ แตกต่างกันในแต่ละช่วงอายุ โดยเฉพาะหากพิจารณาในประเด็นของการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ของเด็กในแต่ละช่วงอายุจะมีรูปแบบและวิธีการละเมิดที่แตกต่างกัน ดังนี้

1) ช่วงอายุเด็กเล็ก แรกเกิด – 13 ปี

เด็กในช่วงอายุนี้อาจต้องพึ่งพิงบุคคลอื่นในการดำรงชีวิต การมีชีวิตอยู่รอด และการพัฒนา ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โดยเด็กเล็กนั้นจากการสัมภาษณ์ผู้พิพากษา เห็นว่าเด็กเหล่านี้ จากสภาวะ ร่างกายและจิตใจ ยังไม่มีการรับรู้หรือเข้าใจได้ว่าตนถูกละเมิด และไม่สามารถขัดขืน หลีกหนี

เอาตัวรอดหรือขอความช่วยเหลือจากสถานการณ์ที่ตนเองถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้เองเลย จึงถือได้ว่าเป็นบุคคลที่กฎหมายควรให้ความคุ้มครองอย่างจริงจังมากกว่าปกติ

บุคคลในครอบครัวถือเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดเด็กเล็กมากที่สุด หากบุคคลในครอบครัวให้ความรักความใส่ใจเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวอย่างดี เด็กย่อมได้รับการคุ้มครองและการพัฒนาอย่างเหมาะสม เจริญเติบโตได้อย่างดี อย่างไรก็ตามปรากฏข้อเท็จจริงว่าในกรณีของการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กเล็กนั้น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ผู้ละเมิดมักเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กหรือเป็นบุคคลที่เป็นคนในครอบครัวของเด็กนั่นเอง ซึ่งสาเหตุที่สำคัญ คือ บุคคลในครอบครัวเป็นบุคคลที่เด็กต้องพึ่งพิง และบุคคลเหล่านั้นมีโอกาสที่จะกระทำต่อเด็กได้โดยตลอด ประกอบกับสาเหตุจากแนวคิดของสังคม อันได้แก่ ค่านิยม ความเชื่อ จารีตที่ยึดถือกัน เช่น แนวความคิดเรื่องผู้ชายเป็นใหญ่ แนวความที่ว่าลูกเป็นทรัพย์สินสมบัติของพ่อแม่ และยังมีความเชื่อหรือค่านิยมของคนไทย ในการเลี้ยงดูเด็กที่อยู่ในปกครอง ตามสุภาษิตที่ว่า “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี” ซึ่งหมายถึงความเชื่อหรือค่านิยมที่ผู้ปกครองยอมมีสิทธิในการทำโทษทางวินัยกับเด็กได้ เพื่อเจตนาที่จะทำให้เด็กเป็นคนดี ซึ่งจากค่านิยมดังกล่าวผู้ปกครองของเด็กจึงมองว่าตนนั้นเป็นเจ้าของเด็กที่อยู่ในปกครองสามารถลงโทษเด็กได้ จนในหลายกรณีการลงโทษหรือการอบรมเลี้ยงดูอย่างไม่เหมาะสมนั้นก็รุนแรงจนทำให้เด็กได้รับอันตรายต่อร่างกายและจิตใจ จนถึงขั้นที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กได้ นอกจากนี้ปัจจัยส่วนหนึ่งยังมาจากอำนาจของผู้ปกครองที่มีอยู่เหนือตัวเด็กจากการสัมพันธภาพผู้พิพากษาให้ความเห็นว่าเด็กจะถูกจำกัดสิทธิมากกว่าผู้ใหญ่ ส่วนหนึ่งมาจากเรื่องของอำนาจปกครองที่ผู้ปกครองของเด็กสามารถที่จะสั่งห้ามเด็กหรือกระทำการอบรมสั่งสอนเด็กได้ในขณะที่เมื่อบุคคลเติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้วผู้ปกครองย่อมไม่สามารถสั่งห้ามการกระทำต่าง ๆ ได้ สำหรับการอบรมสั่งสอนเด็กนั้นมีข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ต่อรายงานผลการดำเนินงานของประเทศไทย ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ฉบับที่ 3-4 คณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติได้มีความกังวลต่อประเทศไทยในเรื่องของความรุนแรงทางกายต่อเด็กที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 1567 ได้ยอมให้มีการลงโทษเด็กในครอบครัวได้หากพอสมควรและเป็นไปเพื่อสร้างวินัยให้กับเด็ก โดยที่ในระดับสากลถือว่าการลงโทษที่กระทบต่อร่างกายเด็กเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทยนั้น ปรากฏข้อมูลจากศูนย์ปฏิบัติการสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เปิดเผยสถิติความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 ถึง พ.ศ. 2563 มีแนวโน้มสูงขึ้นคิดเป็น 1,400 รายต่อปี และความรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นกับเด็กและสตรี จากผลการสำรวจในช่วงเดือนตุลาคม 2562 ถึง เมษายน 2563 พบว่า

ร้อยละ 87 เป็นความรุนแรงทางร่างกาย ร้อยละ 9 เป็นความรุนแรงทางเพศ และร้อยละ 4 เป็นความรุนแรงทางจิตใจ ในช่วงที่มีการระบาดของโควิด-19 ความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 66 ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่มาจาก มาตรการปิดสถานที่หรืองดกิจกรรมรวมกลุ่ม ทำให้ครอบครัวมีเวลาอยู่ร่วมกันมากขึ้น ประกอบกับได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ และความเครียด โดยไม่สามารถออกไปผ่อนคลายได้เหมือนเดิม จึงมีความเครียดสะสม ประกอบกับการใช้สารเสพติด ทั้งนี้ สถานที่เกิดเหตุมักเกิดภายในบ้านของตนเอง และข้อมูลในปี พ.ศ. 2564 ในช่วงระหว่างเดือนมกราคม ถึง เดือนตุลาคม มีคดีความรุนแรงในครอบครัวถึง 344 คดี โดยเป็นคดีที่เป็นความรุนแรงจากการกระทำระหว่างบิดา มารดา และบุตร ถึงร้อยละ 23 นอกจากนี้ยังมีข้อมูลจากองค์การสหประชาชาติที่ระบุว่า ประเทศไทยคิด 1 ใน 10 ของประเทศที่มีสถิติความรุนแรงต่อเด็กและสตรีอย่างต่อเนื่อง

ปัญหาเรื่องการลงโทษเด็กนั้นจากการสัมภาษณ์ผู้พิพากษา และตัวแทนกรมกิจการเด็กและเยาวชน ให้ความเห็นถึงกรณีดังกล่าวว่า ในบริบทของสังคมตะวันออก โดยเฉพาะประเทศไทย การลงโทษเด็กเพื่อการสร้างวินัยนั้น น่าจะเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องดำรงไว้ เพียงแต่ต้องมีความชัดเจนในระดับความรุนแรงของการลงโทษเด็กและเจตนาของการกระทำของผู้กระทำ หรือ อาจจะต้องพิจารณาว่าการลงโทษต้องไม่มีผลต่อการพัฒนาการของเด็กทั้งในทางร่างกาย ความคิดและจิตใจในระยะยาว แต่ความเห็นของตัวแทนมูลนิธิที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็กและตัวแทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กลับเห็นว่า การลงโทษหรือการอนุญาตให้ทำโทษเด็กด้วยการตีของ ไทยนั้นเป็นสิ่งที่สังคมไม่ควรให้การยอมรับ โดยผู้ให้สัมภาษณ์มองว่าสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นจากการที่ผู้ใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาอย่างที่ควรและเมื่อบุคคลเหล่านี้เป็นเด็กก็มักจะถูกสั่งสอนด้วยการตีเมื่อโตขึ้นจึงใช้การตีในการสั่งสอนเด็กต่อไป และโดยส่วนมากบุคคลที่เคยถูกกระทำความรุนแรงมาในอดีต มักจะนำความรุนแรงเหล่านี้ไปทำต่อบุคคลอื่น ดังนั้นหากจะทำการหยุดยั้งการใช้ความรุนแรงในลักษณะนี้ ก็จะต้องหยุดตั้งแต่ที่ความคิดของตัวบุคคล เพื่อเลิกใช้ความรุนแรง เมื่อทุกคนมีจิตสำนึกที่รู้ว่าการตีลูกนั้นถือเป็นการสร้างความรุนแรงให้กับเด็กและจะส่งผลกระทบต่อสังคม วงจรของการใช้ความรุนแรงก็จะหยุดลง กฎหมายที่ควรจะเป็นคือการกำหนดให้ผู้ปกครองสามารถที่จะทำการอบรมสั่งสอนลูกได้แต่การสั่งสอนนั้นจะต้องไม่ใช่ความรุนแรง อีกทั้งหากมีการตรากฎหมายในลักษณะที่กำหนดว่าพ่อแม่สามารถที่จะทำการอบรมสั่งสอนลูกได้แต่การสั่งสอนดังกล่าวจะต้องไม่ใช่ความรุนแรงกับลูกเป็นสิ่งที่ควรจะมี

การละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในเด็กเล็กนั้น ปรากฏเป็นข่าวในประเทศไทยอยู่ตลอดเวลา ดังตัวอย่าง กรณี “พ่อเลี้ยงชาดิสต์ มัดมือ ‘8 ขวบ’ โยงข้อ เขียนตัวลาย เอาฉี่กรอกปาก ตีดับคาเท้า” (เดลินิวส์ ออนไลน์, 2564) เป็นกรณีที่พ่อเลี้ยงอ้างว่าลูกเลี้ยงวัย 8 ขวบ ไม่ยอมอ่าน

หนังสือจึงจับโยงกับข้อบ้าน ฟาดด้วยสายไฟจนเนื้อตัวแตก จนเด็กสลบ จับฉีกกรอกปากก่อนเตะซ้ำ จนเด็กเสียชีวิต

กรณี “ดร.ชัยภูมิจับแม่วัย 19 ลูกคลอดร้องดั่งตกใจ รัคคอาหารจนตายแล้วยึดกระเป๋า” (ไทยรัฐ ออนไลน์, 2564) เป็นกรณีที่พบศพทารกในกระเป๋าในทุ่งนา สอบสวนจนพบว่าแม่ของเด็กเป็นผู้ฆ่าเด็ก โดยอ้างว่าไม่พร้อมมีลูกแต่ตั้งครรรภ์ พอลูกคลอดในหอพักร้องดั่งจึงตกใจ เอาสายชาร์จโทรศัพท์มือถือรัดคอกจนกระทั่งไม่ได้ยินเสียงร้อง ก่อนที่จะห่อหุ้มด้วยผ้าหลายชั้นนำไปใส่กระเป๋าเดินทาง ก่อนขับรถจักรยานยนต์ไปทิ้งในทุ่งนา

กรณี “คดีพลิก “แม่” สารภาพรับฆ่าลูก ใช้ไม้ตีจนสมองบวม ก่อนนอนตายคารด” (ไทยรัฐ ออนไลน์, 2565) เป็นกรณีพบศพเด็กชายอายุ 6 ปี นอนเสียชีวิตอยู่ภายในรถยนต์จอดอยู่ริมถนนภายในชุมชน โดยมารดาของเด็กสารภาพว่า ช่วงเช้า วันที่ 1 มกราคม 2565 ได้ไปปลุกลูกชายภายในรถยนต์คันเกิดเหตุซึ่งตนจะให้เด็กนอนในรถนอกบ้านทุกคืนและพบว่าลูกชายอุจจาระภายในรถ จึงเกิดความโมโหและได้ใช้ไม้แขวนเสื้อที่ทำจากไม้ตีลูกชายที่บริเวณศีรษะและตามร่างกายจำนวนหลายครั้ง จนไม้แขวนเสื้อหัก จากนั้นลูกชายได้ออกไปเล่นนอกบ้านในหมู่บ้านตามปกติ จนกระทั่งในเวลากลางคืนลูกชายได้กลับไปนอนภายในรถดังกล่าว ช่วงเวลาประมาณ 21.00 น. จนถึงเช้าวันที่ 2 มกราคม 2565 จึงได้ทราบว่าลูกของตนเสียชีวิตในรถดังกล่าว โดยกรณีนี้ประชาชนในพื้นที่ได้พบเห็นว่ามีมารดาและพ่อเลี้ยงได้มีการให้เด็กชายที่เสียชีวิต นอนในรถยนต์เก๋งที่จอดอยู่นอกบ้านมาเป็นระยะเวลาเป็นปีแล้ว แต่ไม่มีผู้ใดแจ้งให้มีการช่วยเหลือเด็กแต่อย่างใด

นอกจากนี้ ยังพบกรณีการละเมิดทางเพศต่อเด็กเล็กที่ปรากฏเป็นข่าว อาทิ กรณี “ใจแม่แทบขาด ลูกสาววัย 13 ถูกพ่อแท้ ๆ ช่มชืดนาน 3 ปี แลَمْยารู้เห็นเป็นใจ” หรือกรณี “ดร.ภาพสินธุ์ รวบปู่ช่มชืดหลานสาว 11 ปีจนตาย ยังปฏิเสธ อ้างรักเอ็นดูหลาน” (ไทยรัฐ ออนไลน์, 2564) หรือกรณี “ตาหื่น! ลวงชื่นใจวิถิตาร ‘3 หลาน-เหลน’ ชูเข้าปากโป้งโดนหนักกว่าเดิม (เดลินิวส์ ออนไลน์, 2565)

กรณีตัวอย่างข้างต้นถือเป็นส่วนหนึ่งที่พิสูจน์ให้เห็นถึงการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อเด็กเล็กจากบุคคลที่ส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลในครอบครัว ซึ่งบุคคลดังกล่าวควรจะต้องเป็นคนที่ ปกป้อง ดูแล คุ้มครองสิทธิให้แก่เด็ก แต่จากกรณีตัวอย่างเห็นได้ว่าเด็กเล็กกลับตกเป็นเหยื่อที่ถูกกระทำการละเมิดอย่างร้ายแรงจากบุคคลในครอบครัวของตัวเอง และยังมีอีกหลายกรณีที่ไม่ปรากฏในสื่อหรือไม่ได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

นอกจากการกระทำจากบุคคลในครอบครัวแล้ว ยังมีการกระทำละเมิดจากบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็ก เช่น ในสถานศึกษา โดยกรณีที่เป็นที่สนใจของประชาชนและมีเด็กถูกกระทำจำนวนมาก คือ กรณีโรงเรียนศาสนาสนวิเทศราชพฤกษ์ (เดลินิวส์, ออนไลน์, 2563) เป็นกรณีที่กลุ่ม

ครูพี่เลี้ยงหลายคนทำร้ายเด็กนักเรียนอนุบาลโรงเรียนสาธิตน์วิเทศราชพฤกษ์ จ.นนทบุรี ปัญหาเด็กเล็กที่ถูกกระทำการละเมิดในสถานศึกษาดังกล่าวจากครูทำร้ายร่างกายนักเรียนในชั้นอนุบาล มีปรากฏมากกว่า 50 เหตุการณ์ และมีนักเรียนที่ถูกกระทำละเมิดอย่างชัดเจน 30 ราย ในจำนวนนี้มีหลายคนที่ถูกกระทำซ้ำ โดยพฤติกรรมที่กระทำต่อเด็ก คือ แก้วผ้าเด็กอนุบาลเพศหญิงต่อหน้าเพื่อน ๆ ทั้งห้อง ทั้งนี้ เนื่องจากเด็กปัสสาวะรด แต่ครูไม่ยอมพาไปเข้าห้องน้ำ กลับถอดกระโปรงและเช็ดกระดากทิชชูให้เด็กในชั้นเรียนและผู้ปกครองเด็กคนดังกล่าวพบว่า ลูกเป็นผื่นเนื่องจากครูไม่ยอมพาไปล้างตัว มีการใช้ถุงดำคลุมหัวเด็กเนอร์สเซอรี่ ล็อกคอ จับคนนอนกับพื้นเอาเข้ามา ล็อกตัว มืออุดปากใช้ถุงใส่ขยะคลุมหัว จับเด็กลากและตีจนร้องไห้ไม่หยุด โดยเด็กไม่เคยบอกผู้ปกครอง เพราะไม่รู้ว่าการกระทำดังกล่าวคือความรุนแรง เหตุการณ์เหล่านี้เป็นตัวอย่างของปรากฏการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงการทำละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กเล็กที่มีอยู่ในปัจจุบัน

การละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กยังมีอีกหลายกรณี que แสดงให้เห็นถึงความไม่ใส่ใจและไม่ตระหนักของประชาชนเท่าที่ควร เช่น ปัญหาการนำภาพและภาพเคลื่อนไหวของเด็กไปเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การกระทำเหล่านี้เป็นการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของเด็ก ส่วนใหญ่ผู้กระทำเป็นคนใกล้ชิดตัวของเด็ก เช่น ผู้ปกครอง ญาติ เพื่อน แม้ผู้กระทำจะไม่ได้มีเจตนาร้ายต่อเด็กเพราะอาจกระทำไปด้วยเห็นว่าเป็นเรื่อง ตลก น่ารัก แต่การกระทำดังกล่าวอาจส่งผลร้ายแรงต่อเด็ก เพราะการกระทำดังกล่าวอาจเป็นการประจานเด็กที่สร้างความอับอายในระยะยาวและอาจนำไปสู่ความสูญเสียได้ หรืออาจทำให้ผู้มีเจตนาร้ายต่อเด็กได้รับข้อมูลของเด็กได้นอกจากนี้ยังมีกรณี “ภาพถ่ายร่วมกับเด็กคนอื่น” เพราะเป็นการล่วงละเมิดสิทธิเด็กคนอื่นที่อยู่ในภาพเช่นกัน “ภาพถ่ายเด็กตอนอาบน้ำ” อาจจะเป็นภาพที่ผู้ปกครองพิจารณาว่าเป็นความน่ารักของเด็ก แต่อาจจะเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายสื่อลามกเด็กหรืออาจมีผู้ไม่หวังดีนำไปใช้แสวงหาประโยชน์ได้ การนำภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหวของเด็กไปเผยแพร่โดยไม่ได้ขออนุญาตเด็กถือเป็นการขัดต่อหลักสิทธิเด็กและในขณะที่เดียวกันแม้จะขออนุญาตเด็กแล้วก็ตาม แต่ในความเป็นจริง เด็กอาจจะยังไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะเข้าใจและรู้ทันถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้

จากข้อเท็จจริงข้างต้นการแบ่งช่วงอายุเด็กเล็กจึงมีความสำคัญต่อการแบ่งช่วงวัยเพื่อให้มีการคุ้มครองที่เหมาะสม ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนักวิชาการด้านกฎหมาย ผู้พิพากษา และอัยการ เห็นว่าเด็กเล็กนั้น ควรจะเป็นช่วงอายุตั้งแต่แรกเกิด ถึง 12-13 ปี หากเทียบเคียงกับการที่ประมวลกฎหมายอาญาของไทยที่ได้มีการกำหนดไว้ใน มาตรา 73 ว่า “เด็กอายุยังไม่เกินสิบสองปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดเด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ” และการที่ประมวลกฎหมายอาญาในหมวด ความผิดเกี่ยวกับเพศได้บัญญัติในหลายมาตราให้มีการเพิ่มโทษกับการกระทำความผิดทางเพศกับเด็กที่อายุไม่เกิน 13 ปี นอกจากนี้ ทั้งในหมวดความผิด

เกี่ยวกับเพศและความผิดต่อเสรีภาพต่างบัญญัติว่าหากเป็นการกระทำความผิดต่อเด็กอายุไม่เกิน 13 ปี ห้ามอ้างความไม่รู้อายุของเด็กเพื่อให้พ้นจากความผิดนั้น อันแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยเห็นว่าช่วงอายุของเด็กที่จะต้องได้รับความคุ้มครองอย่างสูงสุดคือเด็กที่อยู่ในช่วงแรกเกิด ถึง 12-13 ปี

2) ช่วงอายุ 13 ปี-18 ปี

เมื่อเด็กเล็กเติบโตขึ้น รูปแบบของการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และผู้กระทำความผิดต่อเด็กจะมีลักษณะที่แตกต่างไปจากเดิม เนื่องจากเด็กในช่วงวัยนี้จะเริ่มมีความคิด ความรู้สึกของตนเอง และมีความสามารถที่จะขัดขึ้นหรือต่อต้านพฤติกรรมที่มีการกระทำความผิดต่อตนได้ จนถึงมีความสามารถขอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นได้ แต่ด้วยภาวะของความเป็นเด็ก ด้วยวัยวุฒิ และฮอร์โมนตามวัย จึงมีความเสี่ยงในการถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จากการถูกล่อลวง โน้มน้าวให้กระทำการที่ไม่เหมาะสมหรือถูกล่อลวงไปแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

โดยเด็กในช่วงวัยนี้จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการของเด็กและการสัมพันธเชิงลึกลับนักวิชาการด้านกฎหมาย ผู้พิพากษา และพนักงานอัยการ เห็นว่าควรเป็นวัยที่พ้นจากช่วงอายุในวัยเด็กเล็กไปจนถึงอายุไม่เกิน 18 ตามที่อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กได้บัญญัติอายุสูงสุดของนิยามคำว่าเด็กไว้ แต่เห็นว่าไม่ควรนำเงื่อนไขตามคำนิยามเด็กในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ที่บัญญัติว่า เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะก่อนหน้านั้นตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็กนั้น มาพิจารณาเนื่องจากเห็นว่าเงื่อนไขการกำหนดการบรรลุนิติภาวะก่อนเด็กอายุครบ 18 ปี เป็นการพิจารณาตามหลักการของกฎหมายแพ่งไม่ควรนำมาใช้ในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิเด็ก ซึ่งสอดคล้องใกล้เคียงกับที่พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ให้นิยามของคำว่า “เยาวชน” ไว้ในมาตรา 4 ว่าหมายถึง บุคคลที่มีอายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ และตามที่กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้กำหนดช่วงวัยเด็กที่โตกว่าเด็กวัยปฐมวัยและเด็กเล็กไว้เป็นช่วงอายุ 13-17 ปี

ปัญหาที่พบในเด็กช่วงวัยนี้ ซึ่งเป็นวัยเข้าสู่ระบบการศึกษา ดังนั้น ปัญหาการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กสามารถพบได้ใน โรงเรียนหรือสถานศึกษาของเด็ก ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ กรรมการสิทธิมนุษยชน ตัวแทนกรมกิจการเด็กและเยาวชน ตัวแทนมูลนิธิที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็ก เห็นว่าบุคคลในระบบการศึกษาที่มีหน้าที่ในการให้การศึกษาเด็ก ยังไม่ตระหนักถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก ยังมีการกระทำที่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อเด็ก ทั้งในด้านการลงโทษทางร่างกาย และการใช้วาจาที่กระทบต่อจิตใจหรือความรู้สึกของเด็ก ดังจะเห็นจากข่าวที่เกิดขึ้นในหลายกรณี อาทิ กรณี ครูนาฏศิลป์ ซ้อม ม.1 น่วม ต่อย-แทงเข้า อ่างหยอกล่อ (ไทยรัฐ ออนไลน์, 2564) นอกจากการที่เด็กถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทางด้านร่างกายแล้ว ยังพบการละเมิดทางด้านจิตใจด้วย เช่น กรณี “จวกยับ! ครูสาวทำโทษพิเรน ลั่นร.ชายจ้องกนร.

หญิงไม่ใส่ ‘ซับใน’” (เดลินิวส์ ออนไลน์, 2565) เป็นกรณีที่ครูผู้หญิงของโรงเรียนแห่งหนึ่งทำการลงโทษนักเรียนหญิงที่ไม่ใส่เสื้อซับในมาโรงเรียน โดยให้นักเรียนชายมาขึ้นมองหน้าอกของนักเรียนหญิง ซึ่งการกระทำดังกล่าวถือเป็นการคุกคามทางเพศ และอาจสร้างปมในใจเด็กจนโต

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนมูลนิธิที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็ก ได้กล่าวถึงรูปแบบที่ถือได้ว่าเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กในช่วงวัยนี้ เช่น การที่เด็กที่มีสถานะยากจนไม่มีถุงเท้าใส่ไปโรงเรียน แต่โรงเรียนกลับตั้งกฎเกณฑ์ในการที่นักเรียนจะต้องมีถุงเท้าหรือเครื่องแบบนักเรียนให้ถูกต้องครบถ้วน หรือ การที่นักเรียนผอมแล้วครูนำกรรไกรมาตัดผมให้สั้นลง ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าผู้ที่มีอาชีพครูในปัจจุบันเน้นในเรื่องของการท่องจำทฤษฎีเป็นหลักมากกว่าการปฏิบัติ จึงไม่สามารถนำเอาทฤษฎีที่ได้เรียนรู้มานำมาปรับใช้กับเด็กได้อย่างถูกต้อง จึงทำให้การละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กนั้นยังคงมีอยู่และการละเมิดนั้นเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบโดยเกิดขึ้นอย่างชอบธรรมเหมือนกับการได้รับการรับรองว่าระเบียบที่ครูปฏิบัตินั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องโดยไม่สนถึงปัจจัยภายนอกที่ทำให้เกิดข้อเท็จจริงหรือข้อจำกัดนั้นขึ้นแต่อย่างใด จนในท้ายที่สุดเป็นการทำให้เด็กนั้นหลุดออกจากระบบไปและไปสร้างปัญหาให้สังคมต่อไปอีก

นอกจากนี้ในปัจจุบันเด็กช่วงวัยนี้ยังพบสภาพปัญหาการถูกละเมิดศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์จากการใช้สื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ เช่น การข่มเหงรังแกในโลกโซเชียล ปัญหาการถูกกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ โดยสถิติทั่วโลกเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และในการสำรวจสถานการณ์เด็กไทยกับภัยออนไลน์ ในปี 2562 โดยกลุ่มตัวอย่างอายุ 6-18 ปี จำนวน 15,318 คน จากทั่วประเทศพบว่า เด็กร้อยละ 31 เคยถูกกลั่นแกล้งออนไลน์ ขณะเดียวกัน เด็กร้อยละ 34 เคยกลั่นแกล้งคนอื่นทางออนไลน์ ซึ่งส่วนหนึ่งบอกว่าเป็นการตอบโต้ที่ตนเองโดนแกล้ง ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ผู้ได้รับการข่มเหงอาจได้รับกระทบกระเทือนต่อสภาพจิตใจจนถึงขั้นฆ่าตัวตายได้ หรือกลับกลายเป็นบุคคลที่เลียนแบบพฤติกรรมในการกลั่นแกล้งบุคคลอื่นต่อไป นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์พนักงานอัยการ เห็นว่าการละเมิดศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์ทางออนไลน์นั้น กฎหมายยังไม่ให้ความคุ้มครองเท่าที่ควร เช่น การพาดพิงเรื่องทางเพศที่ไม่เหมาะสมกับเด็กศาลฎีกาเคยพิพากษาไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2858/2540 ว่าการกระทำดังกล่าวไม่ใช่การกระทำที่ไม่สมควรทางเพศจึงไม่เป็นการอนาจาร หรือ กรณีเด็กมัธยม 4 ของภาคเหนือไปภาคฤดูร้อน โดยไปเรียนธรรมะและได้มีการแลกเปลี่ยนกับพระภิกษุรูปหนึ่ง โดยพระมีการแซ่ทักด้วยเด็กประมาณ 4-5 เดือน ในการคุยในการพูดถึงเรื่องอยากกอด อยากจูบ อยากมีเพศสัมพันธ์ จนถึงขั้นมีการนัดหมายเจอกัน แต่มารดาของเด็กมาพบข้อความจึงไปแจ้งความที่สถานีตำรวจ แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจแจ้งว่าไม่สามารถดำเนินการอะไรได้เพราะยังไม่มีการกระทำความผิดตามกฎหมายอาญา จึงเห็นได้ว่ามุมมองของประเทศไทยจะพิจารณาว่าจะเป็นการกระทำความผิดต่อเมื่อมีการกระทำต่อเนื้อตัว

ร่างกายของเด็ก หรือ เด็กต้องเข้าสู่ภาวะความเสี่ยงแล้วเท่านั้น ซึ่งการกระทำเหล่านี้ถือเป็นการอาศัยความอยากรู้อยากเห็นของเด็กในวัยกำลังเจริญพันธุ์ เพื่อแสวงประโยชน์ให้กับตนเองอย่างชัดเจนแต่กฎหมายกลับต้องรอให้เกิดผลร้ายต่อเด็กก่อนจึงจะลงโทษผู้กระทำได้

รูปแบบการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กช่วงวัยนี้ในประเทศไทยที่เป็นประเด็นที่นานาประเทศให้ความสำคัญ และมีความห่วงใย คือการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในด้านการใช้แรงงานที่ไม่เป็นธรรมและการค้ามนุษย์ โดยการใช้แรงงานเด็กนั้นเนื่องจากปัญหาของการแข่งขันทางการค้า ผู้ประกอบการต่างหาวิธีการในการบริหารธุรกิจให้มีต้นทุนต่ำเพื่อให้ได้ผลกำไรสูงสุด จึงได้มีการลักลอบใช้แรงงานเด็กเพื่อประหยัดต้นทุน ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิแรงงานทางกฎหมาย รวมทั้งมีการหลอกลวง การทำร้ายร่างกายและการใช้แรงงานเด็กอย่างไม่เป็นธรรม ประกอบกับปัจจัยทางเศรษฐกิจหรือความยากจนเป็นปัจจัยที่ทำให้เด็กเข้าสู่ตลาดแรงงาน จากข้อมูลของกระทรวงแรงงานที่ได้ร่วมมือกับสำนักงานสถิติแห่งชาติและองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ดำเนินการสำรวจเด็กอายุ 5-17 ปี ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2561 โดยได้มีการเผยแพร่เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2562 พบว่า มีเด็กจำนวน 10,470,738 คน เป็นเด็กทำงาน 408,679 คน หรือร้อยละ 3.9 ของเด็กทั้งหมด โดยเด็กทำงานที่เข้าข่ายเป็นแรงงานเด็กมีจำนวน 176,699 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7 ของเด็กทั้งหมด ซึ่งในกลุ่มแรงงานเด็กพบว่าเป็นแรงงานเด็กทำงานอันตรายตามประกาศกระทรวงแรงงานจำนวน 125,796 คน คิดเป็นร้อยละ 1.2 ของเด็กทั้งหมด ซึ่งเป็นที่น่ากังวลว่าอัตราแรงงานเด็กทำงานอันตรายเมื่อคำนวณอัตราเด็กทำงานอันตรายต่อเด็กทำงาน 100 คน เมื่อเทียบกับอัตราของโลกจะใกล้เคียงและเมื่อเทียบกับอัตราของเอเชียแปซิฟิกจะมีอัตราที่สูงกว่า

นอกจากนี้ยังมีข้อมูลจากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ในฐานะเลขานุการคณะกรรมการระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ที่ได้รวบรวมข้อมูลจากหลายหน่วยงานเพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ในปี พ.ศ. 2562 โดยพบว่า มีการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย จำนวน 2,696 คน และพบว่าเป็นการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบ ค. การกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหรือค้ายาเสพติดมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 2,495 คน รองลงมาคือ รูปแบบ ข. การกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้ จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อการค้าประเวณี จำนวน 106 คน รูปแบบ ก. การกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้แรงงานเด็ก จำนวน 59 คน และรูปแบบ ง. การให้เด็กทำงานที่มีแนวโน้มจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัย หรือศีลธรรมของเด็กมีจำนวน 36 คน

ปัญหาส่วนหนึ่งของการใช้แรงงานเด็กนั้น เป็นปัญหาทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี หรือการอบรมสั่งสอนให้มีความคิดที่จะช่วยเหลือตัวเอง ช่วยเหลือพ่อแม่ ช่วยเหลือครอบครัวในการทำงาน เช่น สังคมเกษตรกร ที่เด็กจะตามผู้ปกครองเข้าไปในพื้นที่ทำเกษตรกรรมและ

ช่วยงานผู้ปกครองโดยไม่ได้มีการว่าจ้างจากนายจ้าง เด็กเหล่านี้จึงไม่เข้าสู่ระบบการคุ้มครองแรงงานตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

การบังคับใช้แรงงานเด็กของไทยเป็นปัญหาระดับโลกที่สังคมโลกต่างมีความกังวลถึงสภาวะการณ์ของการใช้แรงงานเด็กโดยไม่ชอบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยและถูกนำมาเชื่อมโยงกับการค้าระหว่างประเทศ เมื่อประเทศคู่ค้ารายใหญ่ของไทย คือ สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป ได้หยิบยกประเด็นการใช้แรงงานเด็กอย่างไม่เป็นธรรมขึ้นมาเป็นข้อกีดกันทางการค้า และมีการกดดันให้ประเทศคู่ค้า ปรับปรุงมาตรฐาน โดยเฉพาะกรณีการใช้แรงงานเด็ก ซึ่งสถานะของประเทศไทยถือว่ามีการใช้แรงงานเด็กที่ขัดต่อหลักสากลและมีรายชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้ผลิตสินค้าที่มีเหตุผลเชื่อได้ว่าทำการผลิตสินค้าด้วยการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ ปี พ.ศ. 2563 (List of Goods Produced by Child Labor or Force Labor 2020 หรือ TVPRA List) นอกจากนี้ยังมีรายชื่ออยู่ในบัญชีประเทศผู้ผลิตสินค้าที่มีการใช้แรงงานเด็กบังคับหรือแรงงานเด็กขัดหนี้ ปี พ.ศ.2562 (List of Products by Forced or Indentured Child Labor 2019 หรือ E.O.List) ซึ่งเป็นฉบับล่าสุด ของกระทรวงแรงงานของประเทศสหรัฐอเมริกา ในภาคอุตสาหกรรม กุ้ง อ้อย เสื้อผ้าสำเร็จรูป และเสื้อผ้าผก ซึ่งส่งผลให้มีการจำกัดโควตาในการนำเข้าสินค้าดังกล่าวจากประเทศไทย

นอกจากนี้ รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2564 มีการนำเสนอสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยช่วงปี พ.ศ. 2563 จากการตรวจสอบพบว่า ในปี พ.ศ. 2563 ไม่พบข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดในเรื่องประมง แต่ยังคงเกิดขึ้นในกิจการต่อเนื่องเกี่ยวกับการทำประมงและภาคการบริการ ซึ่งมีการจ้างแรงงานเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี และให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ทำงานในระหว่างเวลา 22.00-06.00 น. ซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และพบกรณีการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ในรูปแบบการแสวงประโยชน์จากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ และพบการใช้แรงงานบังคับที่มีลักษณะที่เข้าข่ายการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ให้การช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในรูปแบบการถูกแสวงประโยชน์ด้วยการบังคับใช้แรงงานในงานประมง ซึ่งการใช้แรงงานเด็กในอุตสาหกรรมประมงไทยเป็นปัญหาสิทธิมนุษยชนที่ปรากฏมาโดยตลอดและส่งผลกระทบต่อวงกว้าง

ในส่วนของการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กทางการค้ามนุษย์ที่เป็นเด็กนั้น เป็นการมองเด็กเป็นเพียงสินค้าในการซื้อขายเพื่อแลกกับผลประโยชน์ สะท้อนให้เห็นถึงการลดทอนคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ซึ่งเด็กเหล่านี้ไม่ได้รับสิทธิในการปฏิบัติอย่างเสมอภาค เนื่องจากเด็กเหล่านี้มีสถานะเป็นเพียงแค่สินค้าราคาถูกในตลาดแรงงานเพื่อตอบสนองความต้องการของนายจ้างหรือผู้ที่ต้องการแสวงหาประโยชน์ทางเพศกับเด็ก

ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการค้ามนุษย์และการบังคับใช้แรงงาน เนื่องจากองค์การอาชญากรรมข้ามชาติได้ใช้ประเทศไทยเป็นที่แสวงหาผลประโยชน์จากการค้ามนุษย์ใน 3 สถานะ กล่าวคือ เป็นทั้งประเทศต้นทาง (Source) ทางผ่าน (Transit) และประเทศปลายทาง (Destination) ของเหยื่อการค้ามนุษย์ โดยประเทศไทยพบทั้งการค้ามนุษย์และการบังคับใช้แรงงาน ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เผยแพร่รายงานการค้ามนุษย์หรือ Trafficking in Persons Report ประจำปี 2564 (TIP Report 2021) โดยได้จัดระดับประเทศไทยอยู่ในระดับ 2 บัญชีรายชื่อประเทศที่ต้องจับตามอง (Tier 2) Watch List ซึ่งเป็นลำดับที่แย่ลงจากเดิมที่ประเทศไทยเคยอยู่ในระดับ 2 (Tier 2) ในปี พ.ศ. 2563 และในรายงานด้านสิทธิมนุษยชนประจำปี พ.ศ. 2563 ของสหรัฐอเมริกาที่ยังระบุว่า การค้าประเวณีเด็กยังคงเป็นปัญหาของประเทศไทย โดยประเทศไทยยังคงเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อมีเพศสัมพันธ์กับเด็กอยู่ เด็กในครอบครัวยากจนยังคงเสี่ยงมากเป็นพิเศษต่อการถูกบังคับค้าประเวณี และยังพบกรณีที่ตำรวจจับกุมบิดามารดาที่บังคับให้บุตรของตนค้าประเวณีเพื่อเลี้ยงครอบครัวด้วย ชาวไทยและชาวต่างประเทศยังคงก่ออาชญากรรมล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็ก ซึ่งรวมถึงการแสวงหาประโยชน์ทางเพศเชิงพาณิชย์จากเด็กและการผลิตและการเผยแพร่สื่อลามกอนาจารเด็กด้วย ซึ่งการกระทำทั้งหลายดังกล่าวถือเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อเด็กอย่างร้ายแรง และยังส่งผลกระทบต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม การท่องเที่ยว และการลงทุนจากต่างประเทศ รวมถึง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ให้ความสำคัญกับการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก

จากสภาพการณ์ของปัญหาที่เด็กถูกกระทำไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายร่างกายและจิตใจ การฆ่าให้ตาย การข่มขืนกระทำชำเรา และการใช้แรงงาน ฯลฯ เหล่านี้มีกฎหมายเฉพาะที่จะใช้ลงโทษผู้กระทำผิดอยู่แล้ว แต่หากพิจารณาถึงศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กจะพบว่าในการกระทำต่อเด็กโดยไม่ชอบเหล่านั้น มิได้มีการคิดถึงตัวเด็กเองที่มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อยู่ด้วย จึงไม่ได้มีการคุ้มครองในส่วนที่ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของเด็กถูกละเมิดไปพร้อม ๆ กับการถูกล่วงละเมิดอื่น ๆ

จากสภาพการณ์การละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กที่เกิดขึ้นในหลากหลายรูปแบบ ย่อมส่งผลกระทบในหลายมิติเช่นกัน กล่าวคือ ผลกระทบของการถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กนั้น ทำให้เกิดผลประทบโดยตรงหรือเกิดความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายต่อสุขภาพ ความอยู่รอดปลอดภัย พัฒนาการ และความมีคุณค่าแห่งตนของเด็ก ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจไปตลอดชีวิต และยังทำลายการพัฒนาโครงสร้างทางสมองของเด็ก บั่นทอนความสามารถในการเรียนรู้ มีผลกระทบต่อเจริญเติบโต มีผลต่อสุขภาพในระยะยาว ทั้งยังก่อให้เกิดภาวะด้านโรคจิตเวช มีภาวะซึมเศร้าและพฤติกรรมการทำร้ายตนเอง หรือฆ่าตัวตาย

มีพฤติกรรมเลี้ยงต่าง ๆ เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น และอาจส่งผลให้เด็กเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่ใช้ความรุนแรง พฤติกรรมก้าวร้าว ต่อต้านสังคม หรือกลายเป็นพ่อแม่ที่ทำร้ายลูกของตน นอกจากนี้ผลกระทบจากการถูกละเมิดทางเพศ ยังเกี่ยวข้องต่อการมีอาการผิดปกติทางเพศ โดยแสดงพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม เช่น เริ่มมีการสัมผัสหรือการเล่นทางเพศกับผู้ใหญ่หรือเด็กคนอื่น และแสดงพฤติกรรมทางเพศยั่ววนทางเพศกับคนที่ไม่คุ้นเคย ส่วนหนึ่งเมื่อเติบโตขึ้นจะถูกชักจูงไปเป็นหญิงขายบริการ เด็กผู้ชายจำนวนหนึ่งพัฒนามาเป็นผู้กระทำที่จะทำร้ายทางเพศกับผู้อื่นต่อไป

นอกจากผลกระทบต่อตัวเด็กโดยตรงแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อครอบครัวของเด็ก สังคม และประเทศโดยรวม ทำให้ประเทศชาติขาดทรัพยากรบุคคลที่มีศักยภาพที่จำเป็นในการสร้างอนาคตที่ดีของประเทศชาติ อีกทั้งเด็กที่ถูกกระทำละเมิดส่วนหนึ่งจะเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ที่กระทำการละเมิดต่อบุคคลอื่นหรือเด็กคนอื่นต่อไป กลายเป็นวงจรเลวร้ายของประชากรของประเทศ อีกทั้งในเรื่องของการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กในด้านแรงงานและการค้ามนุษย์ ยังส่งผลกระทบต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม การท่องเที่ยวและการลงทุนจากต่างประเทศ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างกว้างขวางอีกด้วย

การกระทำต่อเด็กไม่ว่าจะเป็นการฆ่าให้ตาย การทำร้ายร่างกายและจิตใจ การข่มขืน กระทำชำเรา การใช้แรงงานโดยไม่เป็นธรรมและการค้ามนุษย์ ที่เป็นการกระทำในลักษณะของการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กที่ได้กล่าวมาข้างต้นล้วนมีกฎหมายที่จะลงโทษอยู่แล้ว คือ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 แต่ก็ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายฉบับใดที่กำหนดให้รวมถึงโทษฐานความผิดละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กไว้เลย ทั้ง ๆ ที่พฤติกรรมของการละเมิดนั้นมีการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กแฝงอยู่ด้วย ดังนั้น หากพิจารณาถึงมาตรการที่นำมาใช้กับโทษสำหรับผู้ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กเพื่อให้เป็นฐานความผิด 2 ฐานจากการกระทำผิดกรรมเดียวนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาและวิจัยเพื่อนำคำตอบไปจัดทำกฎหมาย เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษฐานละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กเพิ่มขึ้น เพื่อจะได้ยับยั้งชั่งใจ หรือระงับการกระทำละเมิดต่อเด็กอันจะเป็นการคุ้มครองเด็กได้อย่างแท้จริง

ทั้งนี้ ในปัจจุบันมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กเป็นการเฉพาะที่มีความสำคัญอย่างมากในการคุ้มครองเด็ก คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 แต่เมื่อพิจารณากฎหมายฉบับนี้แล้วไม่พบว่ามิมีบทบัญญัติใดให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กหรือกำหนด

ฐานความผิดฐานละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กไว้เลย จึงกล่าวได้ว่าการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กยังไม่มีกฎหมายรองรับแต่อย่างใด

2. กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก

ประเทศไทยมีกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของเด็กไว้ทั้งในกฎหมายสูงสุดของประเทศ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่บัญญัติถึงหลักการในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิเสรีภาพของเด็ก และมีการบัญญัติกฎหมายในระดับรองในการคุ้มครองเด็กไว้ในหลายฉบับ ทั้ง พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่บัญญัติหลักการในการคุ้มครองเด็กไว้เป็นการเฉพาะ ประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติถึงการกระทำความผิดต่อชีวิต ร่างกาย และจิตใจของเด็ก พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 ที่บัญญัติถึงการกระทำความรุนแรงในครอบครัว พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ที่บัญญัติลงโทษผู้ที่ทำการค้ามนุษย์และแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ที่บัญญัติเพื่อคุ้มครองการใช้แรงงานเด็กให้เป็นธรรมและเหมาะสมกับสภาพของเด็กแต่ละวัย ซึ่งกฎหมายดังกล่าวมานี้จะนำมาวิเคราะห์เพื่อชี้ให้เห็นถึงบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กและการนำเอากฎหมายระหว่างประเทศกับกฎหมายของต่างประเทศมาวิเคราะห์ถึงการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายที่เป็นสากล เพื่อจะได้คำตอบที่เป็นแนวทางสำหรับการจัดทำเป็นกฎหมายเพื่อการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กในประเทศไทย ซึ่งการวิจัยได้กำหนดประเด็นในการวิเคราะห์ ดังนี้

2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

แนวคิดการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในกฎหมายของประเทศไทย ในอดีตยังไม่ปรากฏให้เห็นชัดเจน จนกระทั่งได้มีการบัญญัติ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ไว้ในกฎหมายสูงสุดของประเทศ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช 2540 และเมื่อมีการตรารัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในปีพุทธศักราช 2550 และฉบับปัจจุบัน คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ก็ยังมีบทบัญญัติถึงการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้ในมาตรา 4 จึงถือได้ว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สำหรับประเทศไทยนั้นเป็นหลักการที่มีคุณค่าในระดับรัฐธรรมนูญ โดยในมาตราดังกล่าว นอกจากการบัญญัติคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แล้ว ยังได้คุ้มครองถึง

สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค อีกด้วย โดยการบัญญัติดังกล่าวมีความมุ่งหมายในการกำหนดหลักประกันเพื่อคุ้มครองความเท่าเทียมกันของบุคคล สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลและปวงชนชาวไทย ซึ่งครอบคลุมไม่ว่าจะเป็น เพศใด หรือ อายุเท่าใด ดังนั้น จึงรวมถึงมนุษย์ที่เป็นเด็กด้วย

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของไทยนั้น จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกรรมการสิทธิมนุษยชน ตัวแทนกรมกิจการเด็กและเยาวชน ตัวแทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และตัวแทนมูลนิธิที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็ก เข้าใจว่า หมายถึง มนุษย์มีคุณค่าในตัวเองและไม่สมควรที่ผู้อื่นจะมาทำการลดคุณค่าดังกล่าวนี้ลง จากการสัมภาษณ์พนักงานอัยการเข้าใจว่าเป็นการยอมรับในความเป็นมนุษย์ การกระทำที่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ก็คือการ ไม่ยอมรับมนุษย์ในสถานะที่เป็นมนุษย์เหมือนกัน การปฏิบัติต่อมนุษย์อีกคนหนึ่งในขณะที่ไม่สมควร จากการสัมภาษณ์ผู้พิพากษาเห็นว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นหนึ่งในสิทธิที่กฎหมายรองรับแต่ยังไม่มีการบัญญัตินิยามรับรองเหมือนเช่นสิทธิอื่น ๆ จึงมีการตีความที่กว้างและหลากหลายไม่มีขอบเขตที่ชัดเจน ทั้งนี้ แนวคิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้มีหลักการที่มีเนื้อหาร่วมกันหรือเป็นเนื้อหาที่เป็นหัวใจสำคัญ ด้วยการคำนึงถึงคุณค่าที่แท้จริงของความเป็นมนุษย์ โดยสารัตถะอันเป็นรากฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ สิทธิในชีวิตและร่างกาย ที่เป็นสิ่งที่ติดตัวบุคคลมาตั้งแต่เกิดและสิทธิในความเสมอภาค ที่มนุษย์ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน

นอกจากการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนแล้ว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 ยังได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิเด็กในเรื่องของสิทธิและเสรีภาพ โดยหลักการทั่วไปของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพคือบุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ห้ามมีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคมความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง แต่รัฐธรรมนูญได้กำหนดเงื่อนไขพิเศษที่ไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม หากเป็นมาตรการเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่ เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการหรือผู้ด้อยโอกาส ที่ถือเป็นกลุ่มเปราะบางที่จำเป็นจะต้องได้รับการช่วยเหลือที่พิเศษกว่าบุคคลทั่วไป

ในส่วนของสิทธิในการได้รับการศึกษาสำหรับเด็ก รัฐมีจุดมุ่งหมายให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาที่มีความเสมอภาคแก่คนทุกเพศ ทุกวัย ทุกฐานะ และทุกพื้นที่ จึงได้มีการกำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 และ มาตรา 258 จ. ด้านการศึกษาให้เป็นหน้าที่ของรัฐเข้ามาดูแลและพัฒนาตั้งแต่เด็กเล็กก่อนวัยเรียนให้สามารถมีสติปัญญาที่พัฒนา

และมีวินัยที่ดั่งงามอย่างเท่าเทียมกัน โดยกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และรัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 71 วรรคสาม ยังได้บัญญัติการคุ้มครองเด็กและกลุ่มประชากรเปราะบางเป็นพิเศษ โดยกำหนดให้รัฐพึงให้ความช่วยเหลือ เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาส ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมถึงทำให้การบำบัดฟื้นฟูและเยียวยาผู้ถูกกระทำดังกล่าว และเมื่อพิจารณาถึงสิทธิและเสรีภาพที่มีการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จะเห็นได้ว่า มีสิทธิและเสรีภาพที่สะท้อนถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ที่กระทบต่อสิทธิในชีวิตและร่างกาย อันเป็นสาระสำคัญอันเป็นรากฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อยู่ด้วย ซึ่งสิทธิในชีวิตและร่างกาย เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่แสดงให้เห็นว่ามนุษย์มีอิสระที่จะกำหนดตนเองได้ตามเจตจำนงที่ตนประสงค์จากการที่มนุษย์มีเจตจำนงโดยอิสระในอันจะสร้างสภาพแวดล้อมของตนเองหรือพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองนี้เองที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ โดยสิทธิและเสรีภาพที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สิทธิส่วนบุคคล สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิและเสรีภาพในการดำรงชีวิต สิทธิในการศึกษาหาความรู้ สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาล สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เสรีภาพในการสื่อสารและแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ เสรีภาพในการนับถือศาสนา

จากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับเด็ก ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญของประเทศชาติ โดยมีการบัญญัติไว้ในกฎหมายสูงสุดของประเทศ ในหลายกรณี แต่จากที่กล่าวไว้ข้างต้นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการละเมิดเด็กที่ยังคงมีอยู่อย่างร้ายแรง แสดงให้เห็นว่าแม้กฎหมายสูงสุดของประเทศไทยจะบัญญัติรับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิของเด็กไว้ แต่ในสภาพความเป็นจริงการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กยังไม่มีประสิทธิภาพที่เพียงพอ

2.2 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

ก้าวสำคัญของประเทศไทยในการมีกฎหมายคุ้มครองสิทธิเด็กเป็นการเฉพาะเกิดขึ้น หลังจากประเทศไทยได้ทำการลงนามภาคยานุวัติอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (พ.ศ. 2532) ซึ่งประเทศไทยได้มีการตรากฎหมายภายใน เพื่อเป็นกฎหมายคุ้มครองสิทธิเด็กเป็นการเฉพาะ โดยมีหลักการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (พ.ศ. 2532) คือ พระราชบัญญัติคุ้มครอง

เด็ก พ.ศ. 2546 ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2546 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 30 มีนาคม 2547 โดยเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ กฎหมายเดิมที่เกี่ยวข้องมีการใช้บังคับมาเป็นเวลานาน วิธีการสงเคราะห์ ค้ำครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติ ไม่เหมาะสมกับปัจจุบัน ควรกำหนดวิธีการปฏิบัติต่อเด็กให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และมีพัฒนาการที่เหมาะสม เป็นการส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันครอบครัว และป้องกันมิให้เด็กถูกทารุณกรรม ถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายที่ออกมารับรองสิทธิพื้นฐานของเด็กทั้ง 4 ประการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก อย่างไรก็ตาม แม้สิทธิเด็กจะเป็นส่วนหนึ่งในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก แต่สิทธิเด็กจะมุ่งเน้นในเรื่องของสิทธิในการมีชีวิตและการอยู่รอด (Right of Survival) สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง (Right of Protection) สิทธิในการพัฒนา (Right of Development) สิทธิในการมีส่วนร่วม (Right of Participation) กฎหมายดังกล่าวจึงไม่มีความชัดเจนในเรื่องของหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก

ทั้งนี้ แนวคิดของผู้วิจัยและจากการสัมภาษณ์เชิงลึก มีความเห็นสอดคล้องกันว่าในการพัฒนากฎหมายเพื่อการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กนั้น ควรจะเป็นการพัฒนาพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิเด็กเป็นการเฉพาะ และมีหลายมาตรการ เช่น มาตรการในเชิงการคุ้มครอง มาตรการในเชิงเยียวยา และฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจเด็ก ที่สามารถนำมาใช้กับเด็กที่ถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้

ทั้งนี้ ประเด็นในการคุ้มครองสิทธิเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 อาจพิจารณาได้ ดังนี้

1) คำนิยาม

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้กำหนดคำนิยาม “เด็ก” หมายความว่า “บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ซึ่งบรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส” ซึ่งเป็นการกำหนดคำนิยามเดียวกับที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (พ.ศ. 2532) อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมีความเห็นว่า การที่กฎหมายกำหนดข้อยกเว้นของการเป็นเด็กที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายไม่รวมถึงผู้ซึ่งบรรลุนิติภาวะด้วยการสมรสนั้น เป็นการนำเรื่องของสภาพบุคคลทางแพ่งมาเป็นตัวกำหนด ซึ่งไม่ควรนำมาใช้กับกรณีของการคุ้มครองสิทธิของเด็กที่ควรพิจารณาถึงสถานะตามอายุของเด็กมากกว่า อีกทั้งยังมีความเห็นว่าการแบ่งช่วงอายุของเด็กนั้นมีความสำคัญต่อการที่เด็กจะได้รับการคุ้มครองและปฏิบัติที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงอายุเนื่องจาก

หากพิจารณาในประเด็นของการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กในแต่ละช่วงอายุจะมีรูปแบบและวิธีการละเมิดที่แตกต่างกัน เด็กเล็กที่ยังต้องพึ่งพิงบุคคลอื่นในการดำรงชีวิต การมีชีวิตอยู่รอด และการพัฒนาทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โดยเด็กเล็กนั้นจากการสัมภาษณ์ผู้พิพากษาเห็นว่าเด็กเหล่านี้ จากสภาวะร่างกายและจิตใจ ยังไม่มีการรับรู้หรือเข้าใจได้ว่าตนถูกละเมิด และไม่สามารถขัดขืน หลีกหนี เอาตัวรอดหรือขอความช่วยเหลือจากสภาวะการณ์ที่ตนเองถูกละเมิด ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้เองเลย จึงถือได้ว่าเป็นบุคคลที่กฎหมายควรรักษาคุ้มครองอย่างจริงจังมากกว่าเด็กที่โตแล้ว นอกจากนี้อาจเพิ่มเติมในกฎหมายให้ผู้กระทำละเมิดต่อเด็กเล็กไม่อาจยกข้อต่อสู้ในเรื่องความไม่รู้อายุของเด็กเพื่อให้พ้นความผิดได้ ซึ่งเป็นไปตามหลักการเดียวกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 285/1 และมาตรา 321/1 โดยมาตราดังกล่าวเห็นว่าการกระทำความผิดกับเด็กอายุน้อยเพียงไม่เกินสิบสามปีถือเป็นการกระทำที่เป็นภัยกับเด็กอย่างร้ายแรง ไม่ควรปล่อยให้ผู้กระทำหรือผู้ใดอ้างความไม่รู้อายุของเด็กมาเป็นข้อแก้ตัวให้พ้นจากความรับผิดชอบ

2) การกระทำความผิดต่อเด็กและบทลงโทษ

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีการกำหนดการกระทำที่ถือเป็นการเล็งดูโดยมิชอบและการกระทำที่เป็นการทารุณกรรมเด็กที่เป็นการกระทำที่มีโทษทางอาญา ซึ่งถือเป็นหลักสำคัญในการคุ้มครองการกระทำละเมิดต่อเด็ก ซึ่งบางกรณีอาจถึงขั้นเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อย่างไรก็ตาม เป็นการบัญญัติไว้อย่างกว้างและมีความคลุมเครือ โดยได้มีนิยามการกระทำที่ถือเป็นการเล็งดูโดยมิชอบและการกระทำที่เป็นการทารุณกรรมไว้ ดังนี้

“การเล็งดูโดยมิชอบ” หมายความว่า การไม่ให้การอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน หรือพัฒนาเด็กตามมาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดในกฎกระทรวง จนน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของเด็ก

“ทารุณกรรม” หมายความว่า การกระทำหรือละเว้นการกระทำผิดด้วยประการใด ๆ จนเป็นเหตุให้เด็กเสื่อมเสียเสรีภาพ หรือ เกิดอันตราย แก่ร่างกายหรือจิตใจ การกระทำผิดทางเพศต่อเด็ก การใช้เด็กให้กระทำหรือประพฤตินลักษณะที่น่าจะเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ หรือขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี ทั้งนี้ ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

ซึ่งการกำหนดโดยบัญญัติว่า “จนน่าจะเกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจเด็ก” หรือ “ในลักษณะที่น่าจะเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ” ข่อมสร้างความปลอดภัยในการบังคับใช้ทั้งต่อประชาชนและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติที่ต้องเป็นผู้พิจารณาว่าการกระทำใดเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย

นอกจากนี้ มาตรา 23 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 บัญญัติให้ผู้ปกครองต้องให้การอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และพัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลของตนตามสมควร

แก่ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมแห่งท้องถิ่น แต่ทั้งนี้ต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และต้องคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลของตนมิให้ตกอยู่ในภาวะอันน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ และในมาตรา 25 บัญญัติให้ผู้ปกครองต้องไม่กระทำการดังต่อไปนี้ 1. ทอดทิ้งเด็กไว้ในสถานรับเลี้ยงเด็กหรือสถานพยาบาลหรือไว้กับบุคคลที่รับจ้างเลี้ยงเด็กหรือที่สาธารณะหรือสถานที่ใด โดยเจตนาที่จะไม่รับเด็กกลับคืน 2. ละทิ้งเด็กไว้ ณ สถานที่ใด ๆ โดยไม่จัดให้มีการป้องกันดูแลสวัสดิภาพหรือให้การเลี้ยงดูที่เหมาะสม 3. จงใจหรือละเลยไม่ให้อะไรที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตหรือสุขภาพอนามัยจนน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของเด็ก 4. ปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะที่เป็นการขัดขวางการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็ก 5. ปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะที่เป็นการเลี้ยงดูโดยมิชอบ ซึ่งทั้ง 2 มาตราเป็นการกำหนดหน้าที่ให้แก่ผู้ปกครองของเด็ก แต่กฎหมายไม่ได้บัญญัติบทกำหนดโทษสำหรับผู้ปกครองที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดในทั้งสองมาตราดังกล่าวไว้แต่อย่างใด และในส่วนของมาตรา 25 ไม่ได้ครอบคลุมถึงผู้ที่เด็กต้องพึ่งพิง ซึ่งอาจจะไม่ใช่ผู้ปกครองของเด็กแต่เป็นผู้ที่เด็กต้องพึ่งพิงในการดำรงชีวิต อีกทั้งบทบัญญัติทั้งสองมาตรา ไม่มีการบัญญัติไว้ในส่วนของกรณีที่ผู้ปกครองหรือผู้ที่เด็กต้องพึ่งพิงจะต้องตระหนักถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก ซึ่งบุคคลเหล่านี้มักจะละเลยหรือไม่เข้าใจถึงความมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กอย่างเพียงพอ

มาตรา 26 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ถือเป็นมาตราหลักในการบัญญัติห้ามไม่ให้บุคคลใดกระทำกับเด็กในหลายกรณีและมีการบัญญัติโทษหากมีการฝ่าฝืนโดยมีการบัญญัติไว้ดังนี้ “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการ ดังต่อไปนี้

- (1) กระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจของเด็ก
- (2) จงใจหรือละเลยไม่ให้อะไรที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตหรือรักษาพยาบาลแก่เด็กที่อยู่ในความดูแลของตน จนน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของเด็ก
- (3) บังคับ ชูเชื้อ ชักจูง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควรหรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติน่าเสียดายต่อการกระทำผิด
- (4) โฆษณาทางสื่อมวลชนหรือเผยแพร่ด้วยประการใด เพื่อรับเด็กหรือยกเด็กให้แก่บุคคลอื่นที่มีอายุของเด็ก เว้นแต่เป็นการกระทำของทางราชการหรือได้รับอนุญาตจากทางราชการแล้ว
- (5) บังคับ ชูเชื้อ ชักจูง ส่งเสริม ยินยอม หรือกระทำด้วยประการใดให้เด็กไปเป็นขอทาน เด็กเร่ร่อน หรือใช้เด็กเป็นเครื่องมือในการขอทานหรือการกระทำผิด หรือกระทำด้วยประการใด อันเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก

(6) ใช้ ฆ้าง หรือวานเด็กให้ทำงานหรือกระทำการอันอาจเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจมีผลกระทบต่อการศึกษาเติบโต หรือขัดขวางต่อพัฒนาการของเด็ก

(7) บังคับ ชู่เช็ญ ใช้ ชักจูง ยุยง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กเล่นกีฬาหรือให้กระทำการใดเพื่อแสวงหาประโยชน์ทางการค้า อันมีลักษณะเป็นการขัดขวางต่อการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็กหรือมีลักษณะเป็นการทารุณกรรมต่อเด็ก

(8) ใช้หรือยินยอมให้เด็กเล่นการพนันไม่ว่าชนิดใดหรือเข้าไปในสถานที่เล่นการพนัน สถานค้าประเวณี หรือสถานที่ที่ห้ามมิให้เด็กเข้า

(9) บังคับ ชู่เช็ญ ใช้ ชักจูง ยุยง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กแสดงหรือกระทำการอันมีลักษณะลามกอนาจาร ไม่ว่าจะเข้าไปเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าตอบแทนหรือเพื่อการใด

(10) จำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือให้สุราหรือบุหรี่แก่เด็ก เว้นแต่การปฏิบัติทางการแพทย์

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งมีโทษตามกฎหมายอื่นที่หนักกว่าก็ให้ลงโทษตามกฎหมายนั้น”

การกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 26 จะมีบทกำหนดโทษตามมาตรา 78 ที่ระวางโทษไว้เพียงจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือ ปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การกำหนดการกระทำต่อเด็กตามมาตรา 26 นั้นเป็นการกำหนดการกระทำที่ไม่ได้มีฐานความผิดฐานละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กเลย ทั้ง ๆ ที่พฤติกรรมของการละเมิดต่อเด็กนั้น มีการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กแฝงอยู่ด้วย และการกระทำที่กำหนดไว้ มีความหลากหลายและเป็นการกระทำที่มีผลกระทบต่อเด็กที่แตกต่างกัน อาทิ การกระทำที่ส่งผลกระทบต่อเด็กที่ไม่รุนแรง เช่น การใช้หรือยินยอมให้เด็กเล่นการพนันไม่ว่าชนิดใดหรือเข้าไปในสถานที่เล่นการพนัน การจำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือให้สุราหรือบุหรี่แก่เด็ก และการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อเด็กที่รุนแรง เช่น การกระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจของเด็ก การจงใจหรือละเลยไม่ให้สิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีวิตหรือรักษาพยาบาลแก่เด็กที่อยู่ในความดูแลของตน จนน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของเด็ก การกระทำด้วยประการใดให้เด็กไปเป็น ขอทาน เด็กเร่ร่อน หรือใช้เด็กเป็นเครื่องมือในการขอทานหรือการกระทำผิด แต่กฎหมายกลับกำหนดบทลงโทษไว้ให้รับผิดเท่ากันตามมาตรา 78 ที่ระวางโทษไว้เพียงจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือ ปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

อีกทั้ง ในกรณีที่ผู้กระทำซึ่งเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็กหรือเป็นบุคคลที่เด็กต้องพึ่งพิงหรือมีความสัมพันธ์กัน ในด้านการสืบสายโลหิต ซึ่งถือเป็นกรณีร้ายแรงที่เด็กถูกกระทำจากคนที่มิมีโอกาสกระทำละเมิดต่อเด็กได้ง่ายและยังเป็นการกระทำที่ผิดศีลธรรม ก็ไม่มีการกำหนดให้ต้อง

รับโทษให้หนักขึ้น หรือการกระทำเป็นเหตุให้เด็กผู้ถูกระทำ ได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย ก็ไม่มีการบัญญัติให้รับโทษหนักขึ้นเช่นกัน จำเป็นต้องไปพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายอื่นที่มีอยู่ว่ามีการบัญญัติให้การกระทำความผิดใดต้องรับโทษหนักขึ้นด้วยเหตุดังกล่าวหรือไม่ ซึ่งกฎหมายที่มีการบัญญัติไว้ก็ไม่ได้มีการบัญญัติให้ครอบคลุมถึงการกระทำที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้ทุกกรณี นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกประชากรสัมภาษณ์ได้มีความเห็นว่า เนื่องจากการกระทำละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อเด็กนั้น ถือเป็นกระทำที่ร้ายแรงกว่าปกติ และกระทำต่อบุคคลที่ไม่สามารถดูแล ปกป้องตัวเองได้อย่างเต็มที่ จึงควรมีการกำหนดโทษอื่น ๆ หรือการเยียวยาเป็นพิเศษ อาทิ ค่าสินไหมทดแทนพิเศษ โดยให้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นหลักการที่ปรากฏใน พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (Punitive Damage) และเพื่อให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษให้มีความหลายจำ อาจกำหนดเป็นข้อยกเว้นการพิจารณาคดีของศาลไม่ให้รวมความผิดเข้ากับความผิดตามกฎหมายอื่น

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งควรจะเป็นกฎหมายเฉพาะและกฎหมายหลักในการคุ้มครองเด็ก แต่ยังไม่ปรากฏฐานความผิดฐานละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก และมาตรการที่เหมาะสมกับการกระทำความผิดดังกล่าว

3) มาตรการในการป้องกันการล่วงละเมิดต่อเด็ก

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 22 มีการกำหนดให้การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใด ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งถือเป็นหลักการที่ดีและสอดคล้องกับอนุสัญญาสิทธิเด็ก แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ หลักการดังกล่าวสามารถนำมาพิจารณากับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กได้เพียงใด เนื่องจากการกำหนดให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก ถือเป็นคำที่มีความหมายกว้าง และในกฎกระทรวงที่ได้กำหนดการกระทำที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก หรือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อเด็ก ก็ยังไม่ได้มีการระบุชัดเจนในเรื่องของการกระทำที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก

มาตรา 27 มีการห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่ทางสื่อมวลชนหรือสื่อสารสนเทศประเภทใด ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือผู้ปกครอง โดยเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ ซึ่งการจะพิสูจน์ว่าผู้กระทำมีเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายย่อมเป็นการยาก

มาตรา 29 เป็นบทบัญญัติในลักษณะของการป้องกัน โดยกำหนดให้ผู้พบเห็นเด็กตกอยู่ในสภาพจำต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพตามหมวด 3 และหมวด 4 จะต้องให้

การช่วยเหลือเบื้องต้นและแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 โดยมีชักช้า และในส่วนของ แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ที่รับตัวเด็กไว้รักษาพยาบาล ครู อาจารย์ หรือนายจ้าง ซึ่งมีหน้าที่ดูแลเด็กที่เป็นศิษย์หรือลูกจ้าง จะต้องรายงานให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 ทราบโดยมิชักช้า หากเป็นที่ปรากฏชัดหรือน่าสงสัยว่าเด็กถูกทารุณกรรมหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการเลี้ยงดูโดยมิชอบ โดยการแจ้งหรือการรายงานตามมาตรา 24 นี้ เมื่อได้กระทำโดยสุจริตย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญาหรือทางปกครอง และยังมีการกำหนดมาตรการในลักษณะคล้ายกันไว้ในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 41 ที่กำหนดให้ผู้พบเห็นหรือประสบเหตุการณ์ที่น่าเชื่อว่ามีมีการกระทำทารุณกรรมต่อเด็กให้รีบแจ้งหรือรายงานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 ได้รับแจ้งเหตุตามวรรคหนึ่ง หรือเป็นผู้พบเห็นหรือประสบเหตุการณ์ที่น่าเชื่อว่ามีมีการกระทำทารุณกรรมต่อเด็กในสถานที่ใด ให้มีอำนาจเข้าตรวจค้นและมีอำนาจแยกตัวเด็กจากครอบครัวของเด็กเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กโดยเร็วที่สุด จะเห็นได้ว่ามาตรการในการป้องกันดังกล่าวเป็นลักษณะของมาตรการเชิงรับ เมื่อเกิดเหตุการณ์กระทำละเมิดต่อเด็กแล้ว กฎหมายจึงยังขาดมาตรการเชิงรุก เช่น การให้ความรู้ในเรื่องของการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อเด็กทั้งในเรื่องการเลี้ยงดูและการปฏิบัติต่อเด็กซึ่ง เด็ก ผู้ปกครองและประชาชนส่วนใหญ่ไม่ทราบถึงรายละเอียดการกระทำที่อาจเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก จึงขาดการตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องดังกล่าว อีกทั้งมาตรการที่กำหนดไว้ไม่ได้มีการบัญญัติบทลงโทษหากไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่เด็กและแจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่รัฐ จึงไม่มีผลบังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ในมาตรา 41 ได้บัญญัติให้อำนาจกับเจ้าหน้าที่เท่านั้น โดยไม่ได้ให้อำนาจกับผู้ประสบเหตุการณ์ ทั้ง ๆ ที่การขอให้เจ้าหน้าที่มาถึงที่เกิดเหตุและใช้อำนาจเข้าไปช่วยเหลือในบางกรณีอาจจะไม่สามารถช่วยเหลือเด็กให้พ้นจากอันตรายที่ถูกละเมิดได้ทัน

4) หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงาน ทั้งหน่วยงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หน่วยงานกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หน่วยงานกระทรวงมหาดไทย หน่วยงานกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานกระทรวงยุติธรรม และยังให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองเด็กทั้งในระดับชาติ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด ซึ่งเป็นการกำหนดในลักษณะของการกำหนดนโยบายในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการคุ้มครองเด็ก

แต่สิ่งที่ไม่ปรากฏในกฎหมายดังกล่าวคือ การมอบหมายหน้าที่ให้หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ให้เข้ามามีส่วนในการให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อสร้างความตระหนักในการคุ้มครองเด็ก และให้มีหน้าที่ในการจัดให้มีการแจ้งการละเมิดต่อเด็กและอำนวยความสะดวกในการแจ้งหรือร้องเรียน ซึ่งจะทำให้การคุ้มครองสิทธิเด็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นจากการสัมมนาเชิงลึก ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ กรรมการสิทธิมนุษยชน นักวิชาการ ตัวแทนกรมกิจการเด็กและเยาวชน ตัวแทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และตัวแทนมูลนิธิที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็ก ที่มีความเห็นว่าการคุ้มครองส่วนท้องถิ่นควรเข้ามามีบทบาทในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก โดยจะทำให้การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้ง ควรให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการในทุกระดับจะต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กด้วยทุกครั้ง

2.3 กฎหมายอื่น ๆ

นอกจากพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่เป็นกฎหมายเฉพาะในการคุ้มครองเด็กแล้ว ประเทศไทยยังมีกฎหมายอีกหลายฉบับที่บัญญัติคุ้มครองเด็กจากการถูกละเมิดในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ

1) กฎหมายที่เกี่ยวกับการทำร้ายร่างกายและจิตใจต่อเด็ก

ในกรณีที่เด็กถูกฆ่าหรือถูกทำร้ายจนเสียชีวิต ประมวลกฎหมายอาญาของไทยได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 288 ว่า ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 15 ปี ถึง 20 ปี และการทำร้ายร่างกายผู้อื่น ได้บัญญัติว่า ผู้ใดทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่นนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ตามมาตรา 295 โดยประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้บัญญัติบทลงโทษในความผิดต่อชีวิตและร่างกายที่กระทำต่อเด็กไว้เป็นกรณีพิเศษ ดังนั้น เมื่อมีการกระทำความผิดต่อเด็ก การพิจารณาโทษของผู้กระทำความผิดในกรณีดังกล่าวจึงต้องพิจารณาตามบททั่วไปเช่นเดียวกับการกระทำความผิดต่อบุคคลทั่วไป ทั้ง ๆ ที่ควรจะกำหนดบทลงโทษต่อผู้ที่กระทำความผิดต่อเด็กไว้เป็นการเฉพาะ เพราะถือเป็นการกระทำกับเด็กซึ่งเป็นประชากรกลุ่มเปราะบาง ผู้กระทำจึงมีความโหดร้ายกว่ากระทำกับบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่

การกระทำที่เป็นการละเมิดต่อเด็กในด้านอารมณ์และจิตใจนั้น ที่เห็นได้ชัดเจนคือการทำร้ายเด็กในด้านจิตใจผ่านการใช้คำพูดหรือข้อความที่รุนแรงหรือเกลียดชัง โดยในปัจจุบันจะเห็นการถูกคุกคามผ่านการใช้สื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในกรณีการโพสต์ข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เพื่อสื่อเลวร้าย สร้างความเกลียดชัง ความเสื่อมเสีย

อับอาย ถูกเหยียดหยาม กฎหมายในปัจจุบันของไทยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเด็กในประเด็นนี้คือ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397 ที่บัญญัติว่า ผู้ใดกระทำความผิดประการใด ๆ ต่อผู้อื่น อันเป็นการรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ ต่อหน้าสาธารณะหรือธารกำนัล มีโทษต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และความผิดเกี่ยวกับการหมิ่นประมาท ตามมาตรา 326 ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้น เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนี้ ถ้ามีการกระทำความผิดทำให้เกิดอาการกลัวหรือมีการขู่เข็ญไม่ว่าจะเป็นในทางด้านใดก็ตาม จะมีความผิดตาม มาตรา 293 ที่บัญญัติว่า ผู้ใดช่วยหรือยุยงเด็กอายุยังไม่เกิน 16 ปี หรือผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสาระสำคัญอย่างไร หรือ ไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้ ให้ฆ่าตนเอง ถ้าการฆ่าตนเองนั้นได้เกิดขึ้นหรือได้มีการพยายามฆ่าตนเอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ จะเห็นได้ว่ากฎหมายบังคับใช้กับการกระทำที่เป็นการละเมิดต่อเด็กในด้านอารมณ์และจิตใจที่มีอยู่นั้น เป็นการกำหนดให้ใช้กับบุคคลทุกคน เว้นแต่มาตรา 293 ที่บัญญัติไว้สำหรับเด็กอายุไม่เกิน 16 ปี ทั้ง ๆ ที่เด็กควรจะได้รับ การคุ้มครองที่มากกว่าปกติ และคนที่กระทำความผิดต่อเด็กก็ควรที่จะได้รับการลงโทษที่มากกว่ากระทำต่อบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่ อีกทั้ง กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันก็ยังไม่มีการบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะสำหรับการกระทำผ่านผ่านอุปกรณ์โทรคมนาคม ระบบคอมพิวเตอร์ หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งการกระทำผ่านทางออนไลน์สามารถกระทำละเมิดได้โดยง่ายและยังส่งผลร้ายแรงได้อย่างรวดเร็วและในวงกว้าง ทำให้เด็กถูกกระทำละเมิดได้ง่ายและได้รับความเสียหายที่ร้ายแรงมากขึ้นกว่าการกระทำที่ไม่ผ่านทางออนไลน์

การละเลยทอดทิ้งเด็กนั้นเป็นการกระทำที่ส่งผลทั้งต่อร่างกายและจิตใจของเด็ก ซึ่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 306 บัญญัติไว้ว่าผู้ใดทอดทิ้งเด็กอายุยังไม่เกิน 9 ปีไว้ ณ ที่ใด เพื่อให้เด็กนั้นพ้นไปเสียจากตน โดยประการที่ทำให้เด็กนั้นปราศจากผู้ดูแล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ความผิดฐานนี้จึงมีข้อจำกัดคุ้มครองสำหรับกรณีเด็กอายุไม่เกิน 9 ปีเท่านั้น

ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติครอบคลุมถึงการละเมิดต่อเด็กซึ่งเป็นการทำร้ายร่างกายและจิตใจต่อเด็ก โดยมีการบัญญัติคุ้มครองไว้มากกว่าผู้ใหญ่ในบางกรณี แต่ก็ยังไม่มีการบัญญัติถึงการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กไว้เป็นการเฉพาะแต่อย่างใด

2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดทางเพศต่อเด็ก

การละเมิดทางเพศต่อเด็กนั้น ถือเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กทางร่างกายและจิตใจด้วยเช่นกัน เพราะเป็นการกระทำละเมิดต่อเนื้อตัวร่างกายและส่งผลกระทบต่อจิตใจของเด็กอย่างร้ายแรง ประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดเป็นเหตุฉกรรจ์ที่ทำให้ผู้กระทำที่กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศต่อเด็กต้องรับโทษหนักขึ้น ดังนี้

(1) ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ถ้าผู้กระทำได้ข่มขืนกระทำชำเราเด็กอายุยังไม่ถึง 15 ปี หรือเด็กอายุยังไม่เกิน 13 ปี ย่อมเป็นเหตุที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 277 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง แต่ผู้กระทำต้องรู้อายุของเด็กซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 59 ยกเว้นกระทำต่อเด็กอายุยังไม่เกิน 13 ปีที่กฎหมายปิดปากผู้กระทำไม่ให้อ้างความไม่รู้อายุของเด็กเพื่อให้พ้นจากความผิดได้

(2) ความผิดฐานอนาจารถ้าผู้กระทำได้กระทำอนาจารแก่เด็กอายุยังไม่เกิน 15 ปี ไม่ว่าเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ย่อมเป็นเหตุให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 279 แต่ผู้กระทำต้องรู้อายุของเด็กซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 59 ยกเว้นกระทำต่อเด็กอายุยังไม่เกิน 13 ปี กฎหมายปิดปากผู้กระทำไม่ให้อ้างความไม่รู้อายุของเด็กเพื่อให้พ้นจากความผิดได้ แต่ถ้าผู้ถูกกระทำเป็นเด็กที่อายุกว่า 15 จะเป็นความผิดตามมาตรา 278 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้กับบุคคลทั่วไป

(3) ความผิดฐานเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารซึ่งชายหรือหญิง ถ้ากระทำต่อเด็กอายุยังไม่เกิน 15 ปี เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น หรือเพื่อการอนาจารย่อมเป็นเหตุให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 282 วรรคสาม หากเด็กไปด้วยความยินยอม และมาตรา 283 วรรคสาม หากถูกใช้อุบายหลอกลวง ชูเกียรติ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด ถ้าเป็นการกระทำความผิดต่อเด็กที่อายุเกิน 15 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปีจะต้องรับโทษตามมาตรา 282 วรรคสอง และ 283 วรรคสอง ตามลำดับ

(4) ความผิดฐานพาไปเพื่อการอนาจาร ถ้ากระทำต่อเด็กอายุยังไม่เกิน 15 ปี เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น หรือเพื่อการอนาจาร แม้ผู้นั้นจะยินยอม ย่อมเป็นเหตุให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 283 ทวิ วรรคสอง ถ้าเป็นการกระทำความผิดต่อเด็กที่อายุเกิน 15 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี จะต้องรับโทษตามมาตรา 283 ทวิ วรรคหนึ่ง

(5) ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา กระทำอนาจาร เป็นธุระจัดหา ล่อไป พาไปเพื่อการอนาจาร ถ้ากระทำต่อบุคคลที่เป็นผู้สืบสันดาน ศิษย์ที่อยู่ในความดูแล ผู้อยู่ในความควบคุมตามหน้าที่ราชการหรือผู้อยู่ในความปกครอง ในความพิทักษ์หรือในความอนุบาล ผู้กระทำต้องรับโทษ

หนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ หนึ่งในสาม ตามมาตรา 285 ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้กระทำได้กระทำโดยอาศัยโอกาสในการควบคุมดูแล หรืออาศัยความไว้วางใจของผู้ถูกระทำ

ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติครอบคลุมถึงการละเมิดทางเพศต่อเด็ก โดยมีการบัญญัติคุ้มครองไว้มากกว่าผู้ใหญ่ แต่ก็ยังไม่มีการบัญญัติถึงการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กไว้เป็นการเฉพาะแต่อย่างใด

3) กฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว

การทำร้ายร่างกายและจิตใจต่อเด็กหากเป็นการกระทำโดยบุคคลในครอบครัว การกระทำความผิดดังกล่าวจะเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 ที่ได้บัญญัติความผิดสำหรับการกระทำอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือ กระทำโดยเจตนาที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับ หรือใช้อำนาจครอบงำ ผิดคลองธรรม โดยความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้ กฎหมายดังกล่าวมีเจตนารมณ์เพื่อแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัว โดยให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ รวมทั้งสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวไว้ได้ จึงไม่ได้มุ่งเน้นที่จะคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กแต่อย่างใด

4) กฎหมายที่เกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กอย่างไม่เป็นธรรมและการบังคับใช้แรงงานเด็ก

กฎหมายที่บัญญัติคุ้มครองการใช้แรงงานเด็ก คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ได้วางหลักการใช้แรงงานเด็กไว้ โดยไม่ให้มีการจ้างงานเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี และหากเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี นายจ้างจะต้องจัดทำบันทึกสภาพการจ้างและกำหนดลักษณะของการทำงาน และระยะเวลาที่เหมาะสมไว้เพื่อไม่ให้กระทบถึงพัฒนาการของเด็ก นายจ้างต้องจัดให้มีเวลาพัก 1 ชั่วโมงต่อวันภายใน 4 ชั่วโมงแรกของการทำงานและให้มีเวลาพักย่อยได้ตามที่นายจ้างกำหนด ห้ามนายจ้างใช้ลูกจ้างเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ทำงานในระหว่างเวลา 22.00 – 06.00 น. เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากอธิบดี ห้ามนายจ้างใช้ลูกจ้างที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ทำงานล่วงเวลา ห้ามนายจ้างให้ลูกจ้างเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ทำงานที่มีลักษณะอันตรายตามที่มีการกำหนดไว้ ห้ามนายจ้างให้ลูกจ้างเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ทำงานในสถานที่ที่กำหนดไว้ ห้ามนายจ้างจ่ายค่าจ้างของลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กแก่บุคคลอื่น ห้ามนายจ้างเรียกหรือรับเงินประกันจากฝ่ายลูกจ้างซึ่งเป็นเด็ก และลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี มีสิทธิลาเพื่อเข้าประชุม สัมมนา รับการอบรม รับการศึกษา หรือลาเพื่อการอื่นซึ่งจัดโดยสถานศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน ที่อธิบดีเห็นชอบ และให้นายจ้าง จ่ายค่าจ้างแก่ลูกจ้างเด็กเท่ากับค่าจ้างในวันทำงานตลอดระยะเวลาที่ลา แต่ปีหนึ่ง

ต้องไม่เกิน 30 วันและในปี พ.ศ. 2560 ได้มีการเพิ่มอัตราโทษสำหรับความผิดเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็ก 3 กรณี คือ 1. การจ้างแรงงานเด็กซึ่งมีอายุต่ำกว่า 15 ปี เข้าทำงานในงานทั่วไป งานเกษตรกรรม การจ้างแรงงานเด็กอายุต่ำกว่า 16 ปี ทำงานในงานขนถ่ายสินค้าทางทะเล และการจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ทำงานในงานประมงทะเล 2. การจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ทำงานในงานที่เป็นอันตราย 3. การจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ทำงานในสถานที่ต้องห้าม

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ยังคงมีปัญหาการกำหนดระยะเวลาในการทำงานของแรงงานเด็ก ที่ไม่มีการกำหนดไว้โดยเฉพาะ จึงต้องใช้เกณฑ์เดียวกับแรงงานผู้ใหญ่คือการทำงานวันหนึ่งต้องไม่เกิน 8 ชั่วโมง และเมื่อรวมเวลาทำงานทั้งคืนแล้ว สัปดาห์หนึ่งต้องไม่เกิน 48 ชั่วโมง ซึ่งการกำหนดให้เด็กทำงานปกติเท่ากับแรงงานผู้ใหญ่ จึงไม่เหมาะสมเพราะสภาพร่างกายของเด็กไม่เหมือนผู้ใหญ่ นอกจากนี้ ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองแรงงานจะบังคับใช้ได้กับแรงงานที่อยู่ในระบบและมีนิติสัมพันธ์เป็นนายจ้างและลูกจ้างเท่านั้น ซึ่งประเด็นนี้กระทรวงแรงงานสหรัฐอเมริกาเคยให้ข้อเสนอแนะขอให้ประเทศไทย มีข้อกำหนดอายุขั้นต่ำในการจ้างงานให้ครอบคลุมการจ้างงานทุกรูปแบบ ทั้งที่มีหรือไม่มีนิติสัมพันธ์ความเป็นนายจ้างและลูกจ้าง และยังปรากฏปัญหาทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี หรือการอบรมสั่งสอนให้เด็กมีความคิดที่จะช่วยเหลือตัวเอง ช่วยเหลือพ่อแม่ ช่วยเหลือครอบครัวในการทำงาน เช่น วิถีชีวิตของเกษตรกร ที่เด็กจะตามผู้ปกครองเข้าไปในไร่นาและช่วยงานผู้ปกครองโดยไม่ได้รับค่าจ้างจากนายจ้าง เด็กจึงอาจไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายฉบับนี้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติฐานความผิดที่เกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงานกับเด็กโดยไม่เป็นธรรมไว้ 2 ฐานความผิด คือ ความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ตามมาตรา 6/1 ซึ่งเป็นการบัญญัติใช้กับบุคคลทุกคนไม่ได้บัญญัติเฉพาะสำหรับเด็ก โดยกำหนดว่า ผู้ใดโดยข่มขืนใจผู้อื่นให้ทำงานหรือบริการ โดยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้ (1) ทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อตนเองหรือของผู้อื่น (2) ขู่เข็ญ (3) ใช้กำลังประทุษร้าย (4) ยึดเอกสารสำคัญประจำตัวไว้ (5) นำภาระหนี้สินมาผูกมัด และ (6) การกระทำที่คล้ายคลึงกับการกระทำ (1)–(5) โดยการกระทำนั้นทำให้ผู้อื่นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ โดยกำหนดโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสี่ปี หรือปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสี่แสนบาทต่อผู้เสียหายหนึ่งคน หรือทั้งจำทั้งปรับ หากเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายสาหัส หรือเป็นโรคร้ายแรง ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อชีวิต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่แปดปีถึงยี่สิบปี และ ปรับตั้งแต่แปดแสนบาทถึงสองล้านบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต ถ้าการกระทำความผิดเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต แต่ถ้าการกระทำความผิดเป็นกรณีที่ผู้บุกรุกให้ผู้อื่นสืบสานงานทำงานหรือให้บริการเพราะเหตุความยากจนเหลือทนทาน หรือเมื่อพิจารณาถึงสภาพความผิด หรือ

เหตุอันควรปรานีอื่นแล้ว ศาลจะไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดเลยก็ได้ จะเห็นได้ว่ามาตรา 6/1 เป็นการบัญญัติใช้กับบุคคลทุกคนไม่ได้บัญญัติเฉพาะสำหรับเด็ก ทั้ง ๆ ที่โดยภาวะของเด็กที่มีความเปราะบาง ไม่สามารถปกป้องคุ้มครองตนเองได้เท่าเทียมกับผู้ใหญ่ และตกเป็นเหยื่อได้ง่าย ผู้กระทำความผิดควรได้รับโทษที่มากกว่าการกระทำต่อผู้ใหญ่ การไม่มีบทบัญญัติเฉพาะสำหรับการกระทำความผิดต่อเด็กจึงไม่เหมาะสม และในมาตรา 56/1 เป็นการบัญญัติความผิดฐานการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย คือ การกระทำความผิดกับเด็กที่อายุไม่เกิน 15 ปี ให้ทำงานหรือให้บริการที่เป็นอันตรายร้ายแรงและมีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ การเจริญเติบโต หรือพัฒนาการ หรือในลักษณะหรือในสภาพแวดล้อมที่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของเด็ก หรือขัดต่อศีลธรรมอันดี โดยกำหนดความผิดกับผู้ที่เป็นธุระจัดหา ชื่อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยว กักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ ซึ่งเด็กดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปีและปรับไม่เกินสี่แสนบาท แต่ถ้าการกระทำความผิดเป็นกรณีให้ผู้บุพการีให้ผู้สืบสันดานทำงานหรือให้บริการ เพราะเหตุความยากจนเหลือทนทาน หรือเมื่อพิจารณาถึงสภาพความผิด หรือเหตุอันควรปรานีอื่นแล้ว ศาลจะไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดเลยก็ได้ อย่างไรก็ตาม ความผิดฐานการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ตามมาตรา 56/1 เด็กที่ถูกกระทำจะไม่ได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายในรูปแบบของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือการบังคับใช้แรงงาน เนื่องจากกฎหมายกำหนดเฉพาะความผิดฐานค้ามนุษย์หรือการบังคับใช้แรงงานเท่านั้น นอกจากนี้การตีความประเภทงานอันตรายที่คณะกรรมการระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายได้ประกาศประเภทงานอันตรายสำหรับแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายของประเทศไทย ที่ได้ให้ความหมายของคำว่างานอันตรายไว้แบบกว้างว่า “งานซึ่งโดยลักษณะงานหรือโดยสภาพแวดล้อมในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัย หรือศีลธรรมของเด็ก” จึงอาจเป็นปัญหาในการตีความได้ และในการตีความงานที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยหรือไม่ขัดต่อการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็ก ที่เป็นข้อยกเว้นอนุญาตให้นายจ้างอาจจ้างให้เด็กอายุตั้งแต่ 13 ปี ทำงานในภาคเกษตรกรรม ในช่วงระยะเวลาที่โรงเรียนปิดภาคเรียนหรือนอกเวลาเรียน ได้ก็เป็นปัญหาในการตีความเช่นกัน

ในประเด็นของการกำหนดโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นบุพการีในความผิดฐานการบังคับใช้แรงงานตามมาตรา 6/1 และการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายตามมาตรา 56/1 ต่อผู้สืบสันดานที่ให้ศาลลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดเลยก็ได้ หากพิสูจน์ว่ากระทำไปเพราะเหตุความยากจนเหลือทนทาน จึงอาจเป็นข้อต่อสู้ของผู้กระทำความผิด อันส่งผลให้ไม่สามารถคุ้มครองเด็กอย่างแท้จริง

จึงเห็นได้ว่าการใช้แรงงานเด็กอย่างไม่เป็นธรรมและการบังคับใช้แรงงานเด็กเป็นการกระทำที่แฝงไปด้วยการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก กฎหมายที่เกี่ยวข้องแม้ว่า

จะมุ่งหวังให้มีการคุ้มครองเด็กในด้านแรงงานที่มากกว่าผู้ใหญ่แล้วก็ตาม แต่ยังมีข้อบกพร่องในหลายประการและยังไม่มีการบัญญัติถึงการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กไว้อย่างชัดเจนแต่อย่างใด

5) กฎหมายที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ที่เป็นเด็ก

กฎหมายที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ที่เป็นเด็กของประเทศไทย คือ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 โดยในส่วนของความผิดฐานค้ามนุษย์ที่เป็นเด็กนั้น กฎหมายกำหนดองค์ประกอบแตกต่างจากบุคคลทั่วไป โดยกำหนดให้เป็นความผิดที่เกี่ยวกับเด็กไว้ตามมาตรา 6 คือกระทำกับเด็กอายุต่ำกว่า 18 โดยการจัดหา ชื่อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงหนี้ยกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาประโยชน์ โดยมีขอบ 8 รูปแบบ ได้แก่ (1) การค้าประเวณี (2) การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก (3) การแสวงหาประโยชน์ทางเพศรูปแบบอื่น (4) การเอาคนลงเป็นทาสหรือให้มีฐานะคล้ายทาส (5) การนำคนมาขอทาน (6) การตัดอวัยวะเพื่อการค้า (7) การบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามมาตรา 6/1 (8) การอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีด โดยกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ที่กระทำต่อเด็กไว้สูงกว่าโทษที่กระทำความผิดต่อผู้ใหญ่ โดยกำหนดไว้ถ้าได้กระทำแก่บุคคลอายุเกิน 15 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกปีถึงสิบสองปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนสองหมื่นบาทถึงสองแสนสี่หมื่นบาท ถ้าได้กระทำแก่บุคคลอายุไม่เกิน 15 ปี ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่แปดปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนหกหมื่นบาทถึงสามแสนบาท

ทั้งนี้ ข้อดีประการหนึ่งของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 คือมีการกำหนดไว้ในมาตรา 35 ในเรื่องของกาหนดค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ โดยรวมถึงค่าเสียหายต่อจิตใจและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้ด้วย ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายอื่น ๆ แต่กฎหมายฉบับนี้ยังพบปัญหาในส่วนของกาหนดกาแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น อาจมีการตีความหมายได้ยาก และหากการกระทำไม่ได้มีการรับผลประโยชน์ เช่น เพื่อนแนะนำเพื่อนให้มาค้าประเวณี จะมีความผิดเพียงใด และการกาหนดความหมายของการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบอันเป็นองค์ประกอบสำคัญของความผิดค้ามนุษย์ กำหนดไว้เพียง 8 ประการ อาจเป็นการจำกัดความหมายของการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบให้แคบมากเกินไปกับสิ่งที่ควรจะเป็น

การค้ามนุษย์เป็นการกระทำความผิดที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างชัดเจน แต่ก็ยังไม่มียกเว้นที่บัญญัติว่าการค้ามนุษย์เป็นการกระทำความผิดฐานละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

จากการพิจารณากฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กข้างต้นจะพบว่า กฎหมายสูงสุดของประเทศไทย คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้ในมาตรา 4 ซึ่งมนุษย์ย่อมหมายถึงความรวมถึงเด็กด้วยอย่างชัดเจน แต่เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายระดับรองของประเทศไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีกฎหมายหลายฉบับที่มีมาตรการในการลงโทษตามฐานความผิดต่าง ๆ แต่ไม่พบว่ามิฐานความผิดฐานละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กเลย ทั้ง ๆ ที่พฤติกรรมของการละเมิดเด็กตามฐานความผิดที่กฎหมายได้บัญญัติไว้นั้น มีการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กแฝงอยู่ด้วย แต่ก็ไม่สามารถที่จะลงโทษผู้กระทำละเมิดกับเด็กในฐานความผิดนี้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิเด็กเป็นการเฉพาะ คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เมื่อวิเคราะห์แล้วไม่พบว่ามีการบัญญัติถึงการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กไว้เป็นการเฉพาะ มีเพียงการบัญญัติคุ้มครองสิทธิเด็กไว้อย่างกว้าง ๆ โดยบัญญัติบทลงโทษไว้เพียงจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท ทั้ง ๆ ที่กฎหมายฉบับนี้ควรจะเป็นกฎหมายกลางที่ใช้ในการคุ้มครองสิทธิเด็กในทุกมิติ การละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กในประเทศไทยจึงไม่มีสภาพบังคับ ไม่สามารถจะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษในฐานความผิดดังกล่าวได้จริง

3. การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กตามกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศ

การคุ้มครองสิทธิของเด็กรวมถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก ในอดีตไม่ได้มีการให้ความสำคัญในการที่จะต้องมีการคุ้มครองสิทธิให้กับเด็กให้มีความพิเศษกว่าบุคคลในสถานะอื่น ๆ แม้แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนจะได้รับการยอมรับโดยถือเป็นสิทธิของบุคคลทุกคนในฐานะที่เป็นมนุษย์ซึ่งดำรงอยู่ในสังคมและเป็นสมาชิกของมนุษยชาติ แต่การตระหนักถึงการรับรองและคุ้มครองเด็กในฐานะ “เจ้าของสิทธิ” หรือ “ผู้ทรงสิทธิ” หรือ “ประธานแห่งสิทธิ” ไม่ได้ถูกคำนึงถึงในช่วงริเริ่มของแนวคิดสิทธิมนุษยชน ทรายจนเวลาล่วงเลยไปเกือบครึ่งศตวรรษ สิทธิเด็กจึงถูกพูดถึงอย่างแพร่หลายและเป็นวงกว้าง โดยแนวคิดของสิทธิเด็กนั้นในอดีตมีแนวคิดในการมองเด็กในฐานะ “วัตถุแห่งสิทธิ” และได้มีการวิวัฒนาการสู่การมองเด็กในฐานะ “ประธานแห่งสิทธิ” โดยได้มีการตระหนักว่าเด็กมีความแตกต่างกับผู้ที่เติบโตเป็นผู้ใหญ่ ทั้งด้วยสภาพทางกายและจิตใจที่ประาะบาง ความไร้เดียงสา อ่อนด้อยทั้งวุฒิและประสบการณ์ ความจำเป็นที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นในลักษณะของการพึ่งพิงเพื่อให้ได้รับความจำเป็นขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ในช่วงเริ่มต้นการคุ้มครองสิทธิเด็กมีการบัญญัติแทรกไว้ในปฏิญญาสากลและกติการะหว่างประเทศ แต่ยังไม่เพียงพอต่อการให้ความคุ้มครองเด็ก ต่อมาจึงมีปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเป็นการเฉพาะและเพื่อให้มีผลผูกพัน

มากยิ่งขึ้นจึงได้พัฒนามาเป็นอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก โดยประเทศต่าง ๆ ได้นำหลักการในการคุ้มครองสิทธิเด็กตามกฎหมายระหว่างประเทศไปบัญญัติไว้เป็นกฎหมายภายในของตน

3.1 การคุ้มครองเด็กตามกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ

การให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษต่อสิทธิของเด็กนั้น ปรากฏเป็นตราสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กในหลายฉบับ กล่าวคือ ปฏิญญาแห่งกรุงเจนีวาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1924 (พ.ศ. 2467) (The Geneva Declaration of the Rights of The Child, 1924) โดยในส่วนของอารัมภบทของปฏิญญาได้กำหนดว่า “มนุษยชาติจะต้องให้สิ่งที่ดีที่สุดกับเด็ก” ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) (The Declaration of the Rights of the Child, 1948) ที่เกิดขึ้นเมื่อสันนิบาตแห่งชาติได้ถูกยกเลิกภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้ปฏิญญาแห่งกรุงเจนีวาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1924 (พ.ศ. 2467) สิ้นสภาพลง เมื่อมีการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้นจึงได้มีการหยิบยกปฏิญญาแห่งกรุงเจนีวาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1924 (พ.ศ. 2467) มาพิจารณาใหม่ และทำการยกร่างปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กขึ้นในปี ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) อีกครั้ง ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1959 (พ.ศ. 2502) (The Declaration of the Right of the Child, 1959) เป็นปฏิญญาฉบับแรกที่รับรองสิทธิเด็กให้มีสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และกำหนดการคุ้มครองสิทธิเด็กที่สำคัญไว้หลายประการ เช่น เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการคุ้มครองและรับการพัฒนาในทุก ๆ ด้านอย่างเต็มที่สิทธิที่จะได้รับความรัก ความมั่นคง ความเข้าใจและความอบอุ่น สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากการทอดทิ้ง การกระทำทารุณและแสวงหาประโยชน์จากเด็กทุกรูปแบบ เป็นต้น ซึ่งเป็นกรให้ความสำคัญแก่หลักการไม่เลือกปฏิบัติต่อเด็ก และหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก ทั้งนี้แม้ว่าปฏิญญาฉบับดังกล่าวจะไม่มีผลบังคับในทางกฎหมาย แต่ปฏิญญาฉบับนี้ก็ถือว่าเป็นก้าวสำคัญที่ส่งผลให้รัฐต่าง ๆ เริ่มให้ความสำคัญกับการอนุวัติการให้กฎหมายของตน สอดคล้องกับหลักการและเจตนารมณ์ของข้อผูกพันระหว่างรัฐในเรื่องการคุ้มครองเด็กอย่างเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

การคุ้มครองด้านการใช้แรงงานเด็กในกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศเป็นการเฉพาะ ปรากฏอยู่ใน อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 138 ว่าด้วยอายุขั้นต่ำ ค.ศ. 1973 (พ.ศ. 2516) (Minimum Age Convention, 1973 (No. 138)) ประเทศไทยให้สัตยาบันอนุสัญญาฉบับนี้เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2547 โดยกำหนดให้สมาชิกแต่ละประเทศต้องรับรองที่จะดำเนินนโยบายแห่งชาติที่กำหนดขึ้นมา เพื่อประกันการใช้แรงงานเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อเพิ่มอายุขั้นต่ำที่ยอมให้จ้างงาน หรือ ทำงานได้ให้สูงขึ้นจนถึงระดับที่สอดคล้องกับการพัฒนาทางร่างกายและจิตใจอย่างสมบูรณ์ที่สุดของผู้เยาว์ และอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันที เพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก ค.ศ. 1999 (พ.ศ. 2542) (Worst Forms of Child Labour Convention, 1999 (No. 182))

ประเทศไทยให้สัตยาบันอนุสัญญาฉบับนี้เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 โดยกำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องดำเนินการเพื่อการห้ามและการขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก โดยจับพัตันในฐานะเป็นเรื่องเร่งด่วน “รูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของแรงงานเด็ก” ประกอบด้วย (ก) รูปแบบทั้งปวงของระบบทาส หรือแนวปฏิบัติที่คล้ายคลึงกับระบบทาส แรงงานเกณฑ์หรือบังคับรวมทั้งการเกณฑ์หรือบังคับเด็กเพื่อใช้ในการต่อสู้ด้วยอาวุธ (ข) การใช้ การจัดหาหรือ การเสนอเด็กเพื่อการค้าประเวณี เพื่อการผลิตสื่อลามกอนาจาร หรือเพื่อการแสดงลามกอนาจาร (ค) การใช้ การจัดหา หรือการเสนอเด็ก เพื่อกิจกรรมที่ฝ่าฝืนกฎหมาย (ง) งานที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัย หรือศีลธรรมของเด็ก แม้อันอนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนี้จะไม่ได้บัญญัติถึงศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ของเด็ก แต่การใช้แรงงานเด็กในหลายกรณีก็ถึงขั้นเป็นการละเมิดศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ด้วย

อย่างไรก็ตาม ในเรื่องของสิทธิเด็กนั้น จะมีความหมายที่กว้างกว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่บัญญัติรับรองถึงการต้องเคารพ และคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก ซึ่งประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าว จะมีกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องจำนวน 2 ฉบับ คือ

1) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) (Universal Declaration of Human Rights, 1948) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ไม่สามารถสละหรือโอนให้แก่กันได้ โดยมีกรกำหนดหลักการที่สำคัญหลายประการ เช่น “หลักความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ” สำหรับประเทศไทยนั้น เป็นภาคีสมาชิกสหประชาชาติได้ร่วมลงมติในสมัชชาสหประชาชาติเพื่อรับรองประกาศใช้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2546) ประเทศไทยจึงนำหลักการดังกล่าวมาอนุวัติการกฎหมายสูงสุดของประเทศ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยคำว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ได้มีการบัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช 2540 และแม้จะมีการตรารัฐธรรมนูญใหม่ในปีพุทธศักราช 2550 และฉบับปัจจุบัน คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ก็ยังคงมีบทบัญญัติคุ้มครอง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้ในมาตรา 4 ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง” ทำให้คนไทยทุกคนได้รับการปกป้องและคุ้มครองอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน แต่ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่กำหนดให้มีความผิดในการกระทำละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้โดยเฉพาะ จึงไม่มีสภาพบังคับในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้อย่างเป็นรูปธรรมตามที่ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติไว้

2) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (พ.ศ. 2532) (The Convention of the Rights of the Child, 1989) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กถือได้ว่าเป็นกฎหมายระหว่างประเทศฉบับแรกที่มีผลบังคับให้รัฐภาคีจะต้องปฏิบัติตามในการให้ความคุ้มครองและส่งเสริมเด็กในขั้นพื้นฐาน ในปัจจุบัน อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 มีประเทศต่าง ๆ เข้าเป็นภาคีถึง 196 ประเทศ โดยประเทศไทยได้ทำการลงนามภาคยานุวัติอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 โดยอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กได้มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2535 ในการเข้าร่วมเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 มีผลให้รัฐที่ให้สัตยาบันหรือภาคยานุวัติเข้าผูกพันเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 จะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญา โดยองค์การสหประชาชาติได้จัดตั้งคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก (The Committee on the Rights of the Child) ในการทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบการปฏิบัติและเคารพสิทธิเด็กของรัฐภาคี

ทั้งนี้ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 มีเนื้อหาเป็นการยกระดับการให้ความคุ้มครองแก่เด็กในฐานะเป็น “สิทธิเด็ดขาด” อันไม่สามารถจำกัดเพื่อละเมิดสิทธิของเด็กได้ โดยวางหลักให้การกระทำใดอันเกี่ยวข้องกับเด็กจะต้องพิจารณา “ประโยชน์สูงสุดของเด็ก” เป็นพื้นฐานเบื้องต้น รวมถึงกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำให้แก่รัฐภาคีในการจัดมาตรการคุ้มครองเด็กให้มีมาตรฐานเทียบเท่าหรือดีกว่าอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานให้แก่เด็กและเพื่อการกระทำใด ๆ ของรัฐเป็นไปอย่างสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของอนุสัญญา

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กมีหลักการสำคัญ 2 ประการ คือ

1) สิทธิของเด็กนั้น เป็นสิทธิของเด็กทุกคนที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ไม่ใช่เรื่องของรัฐหรือใครให้กับเด็ก ซึ่งอนุสัญญาใช้คำว่า “สิทธิติดตัว” (inherent rights)

ดังนั้น เด็กจึงเป็นผู้มีสิทธิที่ไม่มีผู้ใดสามารถไปตัดทอนหรือจำกัดการใช้สิทธิอันชอบธรรมของเด็กหรือละเมิดสิทธิของเด็กได้

2) ในการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเด็กจะต้องคำนึงถึงสิทธิเด็กและที่สำคัญที่สุดคือต้องยึดถือหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก (The Best Interest of the Child) เป็นข้อพิจารณาในการดำเนินการ

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กได้กำหนดว่ารัฐภาคีสมาชิกต้องเคารพและคุ้มครองสิทธิเด็กทุกคนที่อยู่ภายในเขตอำนาจของตน โดยไม่เลือกปฏิบัติไม่ว่าจะด้วยเหตุแห่งเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง ต้นกำเนิดทางชาติพันธุ์ สังคม ทรัพย์สิน ความทุพพลภาพ การเกิด หรือสถานะของเด็กหรือบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

นอกจากนี้ อนุสัญญายังได้กำหนดหลักการที่สำคัญในข้อ 3 วรรคแรกว่า ในการกระทำทั้งปวงที่เกี่ยวกับเด็ก ให้ถือว่า “หลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก” เป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นลำดับแรก

(In all actions concerning children, the best interests of the Child shall be a primary consideration)

อีกด้วย อนุสัญญาได้กำหนดพันธกรณีให้ประเทศภาคีสมาชิกต้องดำเนินการคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยจำแนกการคุ้มครองสิทธิเด็กออกเป็น 4 ประการ ดังนี้

1) สิทธิในการมีชีวิตและการอยู่รอด (Right of Survival)

สิทธิของเด็กที่กำเนิดออกมาแล้วจะต้องมีชีวิตอยู่รอดปลอดภัย ซึ่งอนุสัญญากำหนดว่า รัฐภาคีรับรองว่าเด็กทุกคนมีสิทธิที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด ที่จะมีชีวิต และรัฐภาคีต้องประกันอย่างสุดความสามารถเท่าที่จะทำได้ให้มีการอยู่รอดและการพัฒนาของเด็กทุกคน โดยกำหนดว่าเด็กมีสิทธิที่จะได้รับการเลี้ยงดูเพื่อให้อยู่รอดและเติบโต นอกจากนี้ เด็กมีสิทธิจะได้รับการบริการด้านสุขอนามัยเพื่อให้พ้นจากโรคภัยที่จะทำให้เด็กตายหรือพิการ การมีที่พักไม่ถูกทอดทิ้งให้เร่ร่อน สิทธิที่จะได้รับอาหารที่สะอาดและเพียงพอ

2) สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง (Right of Protection)

เด็กมีสิทธิได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการกระทำในทุกรูปแบบที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็ก โดยรัฐภาคีจะปกป้องคุ้มครองช่วยเหลือเด็กทุกคนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ เด็กจะได้รับการคุ้มครองจากโรคภัยให้เป็นไปตามมาตรฐานสาธารณสุข เด็กจะได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการใช้แรงงานที่ไม่เป็นธรรม ต้องไม่ขัดขวางการศึกษาของเด็ก เด็กมีสิทธิได้รับการคุ้มครองจากการถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศหรือการล่วงละเมิดทางเพศ

3) สิทธิในการพัฒนา (Right of Development)

สิทธิในการพัฒนาตนเองของเด็ก ประกอบด้วยการพัฒนาร่างกายและสติปัญญา การพัฒนาร่างกายมุ่งเน้นในการเลี้ยงดูเด็กโดยพ่อแม่หรือรัฐในบางกรณี โดยเด็กมีสิทธิที่จะมีความเป็นอยู่ที่ดีและมีมาตรฐานเพียงพอต่อการพัฒนาการของเด็กทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ศิลธรรมและทางสังคม เด็กมีสิทธิได้รับการศึกษาที่เป็นพื้นฐานและมาตรการที่จำเป็นต่อการพัฒนาให้เด็กพัฒนาการเคารพต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน

4) สิทธิในการมีส่วนร่วม (Right of Participation)

เด็กมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น โดยเสรีในทุกเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อเด็ก รัฐภาคีต้องดำเนินมาตรการให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นและให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นนั้นตามควร โดยพิจารณาจากอายุและวุฒิภาวะของเด็ก และเด็กมีสิทธิแสวงหา ได้รับ หรือส่งต่อข้อมูลและความคิดเห็นในทุกรูปแบบและสื่อทุกประเภท เด็กมีสิทธิที่จะมีเสรีภาพทางความคิด มโนธรรม ศาสนา และสิทธิในการที่จะสมาคมกันโดยสงบ

จะเห็นได้ว่า หลักการของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กกำหนดให้รัฐภาคีต้องดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กในหลายประการเพื่อให้เด็กได้รับประโยชน์สูงสุด ซึ่งหลักการเหล่านั้น

สะท้อนถึงการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กด้วย แต่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นกฎหมายภายในของไทยที่ออกมารับรองสิทธิพื้นฐานของเด็กทั้ง 4 ประการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก แต่กฎหมายดังกล่าวยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องของหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กตามที่ได้อธิบายไว้ในส่วนของกฎหมายของประเทศไทย ซึ่งการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กก็ถือเป็นแก่นสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่มุ่งเน้นในการคุ้มครองเด็กในทุกด้าน โดยมีเด็กเป็นประธานแห่งสิทธิ

3.2 การคุ้มครองเด็กตามกฎหมายต่างประเทศ

แนวคิดในการคุ้มครองสิทธิเด็กเป็นการเฉพาะให้แตกต่างจากบุคคลที่อยู่ในสถานะอื่นนั้น ในแต่ละประเทศให้ความสำคัญที่แตกต่างกัน โดยประเทศที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติได้ร่วมในการเข้าร่วมเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (พ.ศ. 2532) มีผลให้รัฐที่สัตยาบันหรือภาคยานุวัติเข้าผูกพันเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวจะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญา โดยประเทศเหล่านั้นสามารถกำหนดมาตรการในการคุ้มครองที่สูงกว่าที่อนุสัญญาได้กำหนดไว้ได้ แต่ห้ามมีมาตรฐานที่ต่ำกว่า โดยมีหลายประเทศรวมถึงประเทศไทยที่มีการตรากฎหมายคุ้มครองเด็กเป็นการเฉพาะ ดังนั้น เพื่อเป็นการวิเคราะห์ถึงแนวทางที่จะนำมาพัฒนากฎหมายของประเทศไทยในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การวิจัยจึงได้กำหนดประเทศที่มีการบัญญัติกฎหมายในการคุ้มครองเด็กไว้เป็นการเฉพาะที่จะนำมาศึกษาวิเคราะห์ จำนวน 4 ประเทศ คือ สหราชอาณาจักร ราชอาณาจักรนอร์เวย์ ประเทศญี่ปุ่น และสาธารณรัฐสิงคโปร์ เนื่องจากเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิของเด็ก และเป็นที่ยอมรับจากสากลว่าเด็กในประเทศดังกล่าวมีสภาพชีวิตที่ดี โดยมีรายละเอียดกฎหมายของแต่ละประเทศ ดังนี้

1) สหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักรมีกฎหมายเฉพาะที่บัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กไว้ คือ พระราชบัญญัติเด็ก (Children Act, 1989 (พ.ศ. 2532)) ที่มีผลบังคับใช้ วันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2532 และได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายมาโดยตลอด พระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการปฏิรูปและแก้ไขกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เพื่อให้มีบริการของหน่วยงานในท้องถิ่น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือและอื่น ๆ และแก้ไขกฎหมายเพื่อให้มีความเคารพต่อครอบครัวของเด็ก (Children's Homes) บ้านพักชุมชน (Community Homes) อาสาสมัครบ้าน (Voluntary Homes) และองค์กรอาสาสมัครต่าง ๆ (Voluntary Organizations) รวมถึงการจัดให้มีการอุปถัมภ์เด็กการดูแลใส่ใจเด็ก และการบริการรับฝากเด็ก (Day Care) และการรับบุตรบุญธรรม และเพื่อวัตถุประสงค์อื่นที่เกี่ยวข้องกัน นอกจากนี้

กฎหมายฉบับนี้ยังมีเจตนารมณ์ที่มุ่งขยายการคุ้มครองเด็กออกไปเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สูงสุดของเด็กอีกด้วย

พระราชบัญญัตินี้ได้มีการกำหนดครอบคลุมในหลายมิติที่เกี่ยวกับการคุ้มครองเด็ก กล่าวคือ กำหนดให้ศาลสามารถมีคำสั่งได้หลากหลาย เพื่อประโยชน์ของสวัสดิภาพของเด็ก เช่น ศาลสามารถมีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐจัดทำรายงานสวัสดิภาพของเด็ก (Welfare reports) มีคำสั่งเกี่ยวกับการดำเนินการในครอบครัว (Family Proceedings) มีคำสั่งแต่งตั้งผู้คุ้มครองพิเศษ (Special guardian)

กำหนดความรับผิดชอบของผู้ปกครองตั้งแต่เด็กได้ถือกำเนิด ทั้งกรณีที่เกี่ยวข้องตามธรรมชาติและด้วยเทคโนโลยีเจริญพันธ์ต่าง ๆ กรณีที่พ่อและแม่แต่งงานกันและไม่ได้แต่งงานกัน รวมถึงผู้ปกครองที่เป็นพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงของเด็กและบุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นผู้ปกครองของเด็กด้วย

กำหนดให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานท้องถิ่นทุกหน่วยงานในการคุ้มครองและส่งเสริมสวัสดิภาพเด็ก รวมถึงการส่งเสริมการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวของเด็กในท้องที่ของตน และในกรณีที่หน่วยงานท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ร้องขอต่อศาล ศาลอาจออกคำสั่งให้มีการกำหนดให้บุคคลที่หน่วยงานท้องถิ่นระบุหรือหน่วยงานท้องถิ่นเป็นผู้ดูแล หรือออกคำสั่งใด ๆ หากพบว่าเด็กได้รับความทุกข์ทรมานหรือมีแนวโน้มที่จะได้รับอันตรายร้ายแรงหากศาลไม่ออกคำสั่งให้ หรือพบว่าเด็กได้รับการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมทางด้านสุขภาพหรือการพัฒนาการในการเจริญเติบโต และในกรณีจำเป็นเร่งด่วนบุคคลใดก็ได้สามารถร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งฉุกเฉิน หากปรากฏว่าเด็กอาจจะได้รับอันตรายร้ายแรง และมีการกำหนดให้หน่วยงานท้องถิ่นจะต้องเข้าไปทำการตรวจสอบ หากมีคำสั่งฉุกเฉินของศาลหรือมีการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าไปช่วยเหลือเด็กในท้องที่ของตน โดยมีการกำหนดความผิดกับผู้พรางเด็กไปจากผู้ที่ได้รับผิดชอบเด็กตามที่ศาลสั่ง ทั้งการนำเด็กไปให้บุคคลอื่น การนำเด็กไปเอง หรือการทำการชักจูง โน้มน้าว หรือ ยุยงให้เด็กหนีหรือไม่ยอมอยู่ในการดูแลของผู้ที่รับผิดชอบเด็ก โดยศาลสามารถมีคำสั่งต่าง ๆ เพื่อช่วยในการนำเด็กกลับมาสู่การดูแลของผู้ที่รับผิดชอบเด็ก

มีการกำหนดให้หน่วยงานท้องถิ่นจัดให้มี บ้านพักชุมชน (Community Homes) เพื่อดูแลเด็กและดำเนินการเกี่ยวกับสวัสดิภาพของเด็ก กำหนดข้อกำหนดต่าง ๆ สำหรับองค์กรอาสาสมัคร (Voluntary Organizations) หรือ องค์กรภาคเอกชน ในการจัดทำบ้านพักสำหรับเด็ก และมีการกำหนดข้อกำหนดต่าง ๆ สำหรับผู้อุปถัมภ์เด็ก

พระราชบัญญัติเด็ก (Children Act, 1989 (พ.ศ. 2532)) จึงเป็นกฎหมายเฉพาะสำหรับเด็กที่สำคัญในการคุ้มครองเด็กของสหราชอาณาจักร โดยมุ่งกำหนดทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ปกครอง

การให้อำนาจศาลสามารถมีคำสั่งต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองและดูแลสวัสดิภาพของเด็กในหลายมิติ และให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการรับผิดชอบภารกิจเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิการเด็ก

2) ราชอาณาจักรนอร์เวย์

ประเทศในแถบสแกนดิเนเวีย (Scandinavia) หรือกลุ่มประเทศยุโรปเหนือ ซึ่งประกอบไปด้วยราชอาณาจักรสวีเดน ราชอาณาจักรนอร์เวย์ และราชอาณาจักรเดนมาร์ก เป็นที่ยอมรับในระดับโลก ในด้านการเป็นประเทศที่มีคุณภาพชีวิตสำหรับเด็กที่ดีเป็นลำดับต้น ๆ ของโลก โดยประเทศที่มีความน่าสนใจในส่วนของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กในกลุ่มประเทศเหล่านี้ คือ ราชอาณาจักรนอร์เวย์ เนื่องจากมีการระบุดึงการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กไว้ในรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศไว้โดยเฉพาะ

(1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรนอร์เวย์ (Constitution of Norway)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรนอร์เวย์ ฉบับที่มีผลบังคับใช้คือ ฉบับปี ค.ศ. 1814 (พ.ศ. 2357) และมีการแก้ไขเพิ่มเติมใน ปี ค.ศ. 2014 (พ.ศ. 2557) (Norway's Constitution of 1814 with Amendments through 2014) โดยรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้มีการบัญญัติถึงการรับรองและเคารพในสิทธิมนุษยชน เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญของอีกหลายประเทศที่รับรองให้กับมนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่หรือเด็ก โดยปรากฏอยู่ใน

มาตรา 2 ที่บัญญัติว่า รัฐธรรมนูญนี้จะรับรองหลักการประชาธิปไตย รัฐจะยึดหลักนิติธรรมและสิทธิมนุษยชน

มาตรา 92 ที่บัญญัติว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเคารพและปกป้องสิทธิมนุษยชนตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญนี้และในสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนที่มีผลผูกพันกับราชอาณาจักรนอร์เวย์

มาตรา 93 ที่บัญญัติว่า มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิต ไม่มีใครสามารถถูกตัดสินประหารชีวิต ไม่มีใครต้องถูกทรมานหรือการปฏิบัติหรือการลงโทษที่ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี ห้ามมิให้ผู้ใดเป็นทาสหรือแรงงานบังคับ เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องคุ้มครองสิทธิในการมีชีวิตและต่อต้านการทรมาน ความเป็นทาส การบังคับใช้แรงงาน และรูปแบบอื่นของการปฏิบัติที่ไร้มนุษยธรรมหรือที่ต่ำช้า

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่แตกต่างกันจากรัฐธรรมนูญของประเทศอื่น ๆ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรนอร์เวย์ได้มีการบัญญัติรับรองคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กไว้เป็นการเฉพาะกล่าวคือ

มาตรา 104 ที่บัญญัติว่า เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของตน เด็กมีสิทธิที่จะถูกรับฟังในคำถามเกี่ยวกับตนเอง และ ความคิดเห็นของพวกเขาจะได้รับพิจารณาตามอายุและวุฒิภาวะ

ในการดำเนินการและการตัดสินใจเกี่ยวกับเด็ก ผลประโยชน์สูงสุดของเด็กจะเป็นสิ่งพื้นฐานที่ต้องนำมาพิจารณา

เด็กมีสิทธิที่จะปกป้องความเป็นตัวตนของตน เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องสร้างเงื่อนไขที่เอื้อต่อการพัฒนาของเด็ก ซึ่งในที่นี้ให้ประกันในด้านของเศรษฐกิจและความปลอดภัยทางสังคมที่จำเป็น รวมทั้งมาตรฐานด้านสุขภาพที่จำเป็นสำหรับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในครอบครัวของตัวเด็กเอง

นอกจากนี้ ยังมีการบัญญัติ ในมาตรา 109 ว่าทุกคนมีสิทธิในการศึกษา เด็กมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาจะต้องรักษาความสามารถและความต้องการของปัจเจก ตลอดจนเคารพในระบอบประชาธิปไตย หลักนิติธรรม และสิทธิมนุษยชน หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีการเข้าถึงการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและโอกาสที่เท่าเทียมกันในการศึกษาระดับที่สูงขึ้น โดยพิจารณาจากคุณสมบัติของแต่ละบุคคล

การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรนอร์เวย์ได้บัญญัติถึงการที่ต้องเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กไว้เป็นการเฉพาะในมาตรา 104 จึงเป็นการแสดงให้เห็นว่ามีการให้ความสำคัญอย่างมากในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก โดยในความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนในขณะที่มีการร่างรัฐธรรมนูญได้ให้ข้อพิจารณาว่า แม้มันทุกคนจะต้องการการรับรองถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แต่ด้วยปัจจัยสถานะของเด็กที่จำเป็นต้องได้รับการรับรองคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จากปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ เด็กต้องพึ่งพิงผู้อื่นในการดำรงชีวิต และ ลักษณะทางกายภาพและจิตใจที่ยังเปราะบางอยู่ เด็กจึงต้องการการคุ้มครองที่พิเศษกว่าบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่

(2) พระราชบัญญัติผู้ปกครองและเด็ก (Parent and Child Act, 1981 (พ.ศ. 2524))

นอกจากการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแล้วราชอาณาจักรนอร์เวย์ ยังมีพระราชบัญญัติผู้ปกครองและเด็ก (Parent and Child Act, 1981 (พ.ศ. 2524)) ที่ได้กำหนดหน้าที่ที่ผู้ปกครองเด็กจะต้องกระทำ ไว้ในมาตรา 30 ที่กำหนดให้ เด็กมีสิทธิได้รับการดูแลเอาใจใส่จากผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ในฐานะผู้ปกครอง บุคคลเหล่านี้มีสิทธิและหน้าที่ในการตัดสินใจเกี่ยวกับเด็กในเรื่องส่วนตัวภายในขอบเขตที่กำหนด หากผู้ปกครองมีความรับผิดชอบร่วมกันต้องมีการตัดสินใจร่วมกัน ความรับผิดชอบของผู้ปกครองจะต้องดำเนินการบนพื้นฐานของความต้องการของเด็ก ผู้ที่มีความรับผิดชอบในฐานะผู้ปกครองมีหน้าที่ในการเลี้ยงดูและดูแลเด็กอย่างเหมาะสม ให้เด็กได้รับการศึกษาตามความสามารถและความถนัด เด็กจะต้องไม่ถูกใช้ความรุนแรงหรือได้รับการปฏิบัติในลักษณะอื่นใดที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพจิตหรือร่างกายของเด็ก รวมถึงการเลี้ยงดูเด็กห้ามใช้ความรุนแรงและพฤติกรรมที่ทำให้หวาดกลัวหรือก่อกวน หรือพฤติกรรมที่ไม่ชอบต่อเด็ก

จากบทบัญญัติกฎหมายของราชอาณาจักรนอร์เวย์ เห็นได้ว่าเป็นประเทศหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญต่อเด็ก โดยเฉพาะการกำหนดการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อเด็กไว้โดยชัดเจนในรัฐธรรมนูญของประเทศ

3) ประเทศญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นถือเป็นประเทศในเอเชียที่ให้ความสำคัญกับทรัพยากรบุคคลของชาติที่เป็นเด็ก โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของเด็กนั้นมีอยู่หลายฉบับ อย่างไรก็ตาม กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเด็กเป็นการเฉพาะ คือ พระราชบัญญัติสวัสดิการเด็ก (Child Welfare Act, 1947 (พ.ศ. 2490)) ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้ง และ พระราชบัญญัติการป้องกันการทารุณกรรมเด็ก (Child Abuse Prevention Act, 2000 (พ.ศ. 2543)) โดยหลักการที่สำคัญของกฎหมายแต่ละฉบับมี ดังนี้

พระราชบัญญัติสวัสดิการเด็ก (Child Welfare Act, 1947 (พ.ศ. 2490)) กำหนดให้เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม ด้วยความเอื้อเพื่อ รับประทานในการได้มีชีวิต ได้รับสวัสดิการในการส่งเสริมพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันให้มีสุขภาพทั้งทางจิตใจและร่างกายที่ดี ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of a Child) ประชากรของประเทศต้องร่วมกันให้แน่ใจว่าเด็กที่กำเนิดมาจะได้รับการเลี้ยงดูให้เติบโตโดยมีสุขภาพจิตและร่างกายที่ดี โดยผู้ปกครองของเด็ก รัฐและหน่วยงานท้องถิ่นต่าง ๆ มีหน้าที่ในการดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว โดยในกฎหมายได้มีการกำหนดมาตรการสำหรับเด็กทั่วไปและเด็กพิการไว้

รัฐและหน่วยงานท้องถิ่นต่าง ๆ มีหน้าที่สนับสนุนผู้ปกครองให้เลี้ยงดูเด็กให้มีสุขภาพทั้งทางจิตใจและร่างกายที่ดีในบ้าน หากสภาพแวดล้อมในบ้านไม่เหมาะสมก็มีหน้าที่ในการดำเนินการที่จำเป็นต่าง ๆ เพื่อจัดหาสภาพแวดล้อมการเลี้ยงดูที่เหมาะสมให้แก่เด็ก

กฎหมายกำหนด นิยามของเด็กคือบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี โดยมีการกำหนดช่วงอายุไว้ 3 ช่วง คือ “เด็กทารก” คือบุคคลที่อายุต่ำกว่า 1 ปี “เด็กวัยเตาะแตะ” คือ บุคคลที่อายุ 1 ปี จนถึงอายุก่อนเริ่มเรียนชั้นประถมศึกษา และ “เด็กและเยาวชน” คือ บุคคลที่อายุต่ำกว่า 18 ที่อายุมากกว่าอายุก่อนเริ่มเรียนชั้นประถมศึกษา โดยมีการแบ่งการคุ้มครองและการให้ความดูแลเด็กในแต่ละช่วงอายุแตกต่างกันในบางประเด็น เช่น การมีบริการโทรให้คำปรึกษาแก่บ้านที่มีเด็กทารก การให้เด็กทารกหรือเด็กวัยเตาะแตะสามารถถูกส่งไปยังสถานรับเลี้ยง หากที่บ้านไม่เหมาะสมต่อการเลี้ยงดู

มีการกำหนดให้จัดตั้งสภาสวัสดิภาพเด็ก (Child Welfare Council) โดยกำหนดให้แต่ละจังหวัดจัดตั้ง เพื่อให้เข้ามาดูแลเกี่ยวกับสวัสดิภาพของเด็ก และให้มีหน่วยงานท้องถิ่นจัดตั้งศูนย์แนะแนวเด็กที่เข้ามาดูแล โดยมีทั้งเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานและอาสาสมัครสวัสดิการเด็กเข้ามาดำเนินงาน

กฎหมายได้กำหนดสวัสดิการในการรักษาพยาบาลให้แก่เด็กรวมถึงการให้การศึกษา ระหว่างที่มีการรักษาพยาบาล

กฎหมายยังกำหนดให้หน่วยงานของรัฐสามารถกำหนดมาตรการต่าง ๆ ในการช่วยเหลือเด็ก หรือ ให้เด็กได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมได้

มีการกำหนดห้ามบุคคลใดกระทำต่อเด็กในหลาย ๆ ประการ อาทิ นำเด็กที่มีความพิการทางร่างกายหรือความผิดปกติไปแสดงในที่สาธารณะ นำเด็กไปขอรทาน ให้เด็กมีส่วนร่วมในการหารายได้ เช่น การขาย แจกจ่าย นำเสนอสินค้าหรือให้บริการ ตั้งแต่เวลา 22.00 น. ถึง 03.00 น. จากบ้านหนึ่งไปอีกบ้านหรือบนถนนหรือในสถานที่อื่นที่มีลักษณะเดียวกัน ให้เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีทำอาชีพให้ความบันเทิงในงานเลี้ยงสังสรรค์ ทำให้เด็กกระทำการที่เป็นการอนาจาร นำตัวเด็กไปให้บุคคลที่น่าจะกระทำการที่ไม่ดีต่อเด็กตามที่ระบุไว้ หรือ ไปให้กับผู้ที่กระทำความผิดทางอาญากับเด็ก จัดให้มีการกระทำต่อเด็กเพื่อจุดประสงค์ในการแสวงหากำไรโดยบุคคลอื่นที่ไม่ใช่บริษัทจัดหางานที่ถูกต้องตามกฎหมาย ให้เด็กอยู่ภายใต้การควบคุมของบุคคลใดที่มีความประสงค์ให้เด็กกระทำการใดที่จะส่งผลร้ายต่อจิตใจและร่างกายของเด็ก นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดความผิดสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายนี้ได้บัญญัติไว้ โดยหากมีการกระทำการละเมิดดังกล่าว จะมีการกำหนดโทษทั้งโทษจำคุกและใช้แรงงาน หรือ โทษปรับ หรือ โทษจำคุกและปรับ

ในส่วนของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามกฎหมายนี้ได้มีการกำหนดชัดเจนว่าหน่วยงานใดจะเป็นผู้รับผิดชอบในการเป็นผู้จ่ายค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในแต่ละส่วน

ในส่วนของกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นที่มีความสำคัญในการคุ้มครองเด็กอีกฉบับ คือ พระราชบัญญัติการป้องกันการทารุณกรรมเด็ก (Child Abuse Prevention Act, 2000 (พ.ศ. 2543)) โดยกฎหมายดังกล่าวเห็นว่าการทารุณกรรมเด็กเป็นการละเมิดสิทธิเด็กอย่างร้ายแรง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการเติบโตทางร่างกายและจิตใจของเด็ก ตลอดจนการสร้างอุปนิสัยของเด็ก

โดยบัญญัติ “การทารุณกรรมเด็ก” หมายถึง การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ที่ทำกับเด็ก (บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี) โดยผู้ปกครอง (บุคคลที่ใช้อำนาจปกครองของผู้ปกครองหรือบุคคลอื่นที่ทำหน้าที่เป็น ผู้ดูแลผู้เยาว์ที่มีการดูแลเด็กตามจริง)

(1) การล่วงละเมิดทางร่างกาย ส่งผลให้เด็กได้รับบาดเจ็บทางร่างกาย หรือการกระทำรุนแรงที่ถือว่าส่งผลให้เกิดการบาดเจ็บดังกล่าว

(2) การบังคับเด็กโดยพ่อแม่หรือผู้ดูแล ให้มีส่วนร่วมหรือช่วยเหลือบุคคลอื่นในการประพฤติผิดทางเพศกับเด็กอย่างชัดเจน

(3) กระทำการอันเป็นการขัดขวางการพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจตามปกติของเด็ก โดยการละเลย โดยลดโภชนาการลงอย่างเห็นได้ชัด ละเลยเป็นเวลานาน ล้มเหลวในการ

ป้องกันการกระทำของบุคคลที่อาศัยอยู่กับเด็กนอกเหนือจากผู้ปกครอง และละเลยการดูแลในฐานะผู้ปกครอง

(4) การล่วงละเมิดทางวาจาที่รุนแรงหรือทัศนคติที่ไม่ยอมรับต่อเด็ก หรือคำพูดและการกระทำที่รุนแรงต่อคู่สมรสที่อาศัยอยู่ในบ้านของเด็ก การล่วงละเมิดทางร่างกายที่ผิดกฎหมายต่อคู่สมรส (“คู่สมรส” ยังหมายถึง บุคคลที่อาศัยอยู่ในความสัมพันธ์ลักษณะสมรส แม้ว่าจะไม่ได้จดทะเบียนสมรสก็ตาม) ที่เป็นอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกาย หรือ คำพูดหรือการกระทำที่เกี่ยวข้องซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายทางจิตใจ ที่ทำให้เกิดความบอบช้ำทางจิตใจอย่างรุนแรงในเด็ก

นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดห้ามไม่ให้บุคคลใดกระทำการทารุณกรรมเด็กด้วย

ในส่วนของหน่วยงานส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น กฎหมายบัญญัติให้ต้องดำเนินการในหลายส่วน อาทิ

(1) หน่วยงานส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นต้องเสริมสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องและองค์กรอื่น ๆ และหน่วยงานชุมชน และจัดให้มีการปรับปรุงระบบที่จำเป็นอื่น ๆ เพื่อป้องกันการล่วงละเมิดเด็ก เพื่อให้คำแนะนำและการสนับสนุนที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความจำเป็นเพื่อให้เด็กถูกทารุณกรรม สามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีของครอบครัว ส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกในกรณีที่พ่อแม่เป็นผู้ละเมิดเด็ก ป้องกันและพยายามแสวงหาการล่วงละเมิดดังกล่าวตั้งแต่เนิ่น ๆ และให้การคุ้มครองและการสนับสนุนที่รวดเร็วและแน่นอนเพื่อความเป็นอิสระของเด็กที่ถูกทารุณกรรม (รวมถึงการสนับสนุนเด็กที่เคยถูกทารุณกรรมซึ่งมีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์แล้ว)

(2) หน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นต้องใช้มาตรการที่จำเป็น รวมถึงการฝึกอบรม เพื่อให้พนักงานของศูนย์แนะแนวเด็กและองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ครู เจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์ แพทย์ พยาบาลสาธารณสุข ทนายความ และบุคคลอื่น ๆ ที่มีโอกาสพบเด็กที่ถูกทารุณกรรมจากการทำงานของตน สามารถพบการทารุณกรรมเด็กได้ตั้งแต่ระยะเริ่มต้น และมีส่วนสนับสนุนในวิธีการอื่น ๆ ในการป้องกันการทารุณกรรมเด็ก

(3) หน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่จำเป็นในการค้นหา ฝึกอบรม และคัดเลือกพนักงานของศูนย์แนะแนวเด็กและหน่วยงานในเครือ ครู เจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์ และบุคคลอื่น ๆ เพื่อให้มีความเป็นมืออาชีพในการคุ้มครองและเยียวยาเด็กที่ถูกทารุณกรรม เพื่อให้เด็กที่ถูกทารุณกรรมได้รับการคุ้มครองและการเยียวยาที่เหมาะสม

(4) เพื่อสนับสนุนการป้องกันการทารุณกรรมเด็ก หน่วยงานส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นต้องเผยแพร่ข้อมูล เพื่อสร้างความตระหนักรู้ของสาธารณชนเกี่ยวกับสิทธิเด็กและ

ผลกระทบของการทารุณกรรมเด็ก และให้ตระหนักว่าเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบ กรณีมีการละเมิดดังกล่าว

(5) หน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการศึกษาสำรวจและสอบถามข้อมูลที่เป็น เพื่อสนับสนุนกลยุทธ์ในการป้องกันและค้นพบการล่วงละเมิดเด็กตั้งแต่เนิ่น ๆ วิธีการดูแลเด็กที่ถูกทารุณกรรมและคำแนะนำและการสนับสนุนสำหรับผู้ปกครองที่ล่วงละเมิดเด็ก และบทบาทของครูและเจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์เพื่อป้องกันการทารุณกรรมเด็ก ตลอดจนวิธีการอื่น ๆ ในการป้องกันการล่วงละเมิดเด็ก

(6) ทุกคนต้องตระหนักถึงความจริงที่ว่าสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่ดีและความสัมพันธ์ในชุมชนช่วยให้เด็กสามารถเติบโตได้ดี

กฎหมายฉบับนี้ยังได้กำหนดการตรวจจับการทารุณกรรมเด็กและข้อบ่งชี้อื่น ๆ โดยมีการบัญญัติไว้ ดังนี้

(1) โรงเรียน สถานสงเคราะห์ โรงพยาบาล และองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพเด็ก รวมถึงครู เจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์ แพทย์ พยาบาลสาธารณสุข ทนายความ และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพเด็กโดยอาชีพ พึงระลึกไว้เสมอว่าตำแหน่งหน้าที่ของพวกเขา ทำให้พวกเขาสามารถตรวจพบการล่วงละเมิดเด็กได้ จึงต้องพยายามในการค้นหากรณีดังกล่าวตั้งแต่เนิ่น ๆ หน่วยงานและบุคคลดังกล่าวจะต้องร่วมมือกับมาตรการและนโยบายของหน่วยงานส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นเพื่อป้องกันการล่วงละเมิดเด็กทุกรูปแบบ และปกป้องเด็กที่ถูกทารุณกรรม

(2) โรงเรียนและสถานสงเคราะห์จะต้องดำเนินการให้การศึกษาและฝึกอบรมเด็กและผู้ปกครองเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมเด็ก

กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดถึงการแจ้งเตือนเกี่ยวกับการทารุณกรรมเด็ก โดยบัญญัติไว้ ดังนี้

(1) บุคคลใดเมื่อพบเห็นเด็กที่คาดว่ามีกำลังถูกทารุณกรรม บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องรายงานกรณีดังกล่าวด้วยความเร่งรีบ ไม่ว่าจะโดยตรงหรือผ่านคณะกรรมการเด็ก ต่อหน่วยงานสวัสดิการของเทศบาลหรือจังหวัดหรือศูนย์แนะแนวเด็ก

(2) หน้าที่ในการรักษาความลับตามกฎหมายอาญา และบทบัญญัติอื่น ๆ ไม่สามารถนำมาขัดขวางการแจ้งกรณีการล่วงละเมิดเด็กตามข้อ 1

(3) เมื่อได้รับแจ้งกรณีการล่วงละเมิดเด็กตามข้อ 1 ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการรับทราบการแจ้งเตือนดังกล่าว เก็บรักษาความลับของแหล่งที่มาของการแจ้งเตือนอย่างเคร่งครัด

โดยหลังจากมีการรับทราบข้อมูลการทารุณกรรมเด็กแล้ว กฎหมายบัญญัติขั้นตอนให้หัวหน้าเทศบาลหรือหน่วยงานสวัสดิการพยายามประกันความปลอดภัยของเด็กที่เป็นปัญหา โดยขอความร่วมมือเท่าที่จำเป็นจากเพื่อนบ้าน ครู สถานสงเคราะห์เด็ก พนักงานหรือบุคคลอื่น ๆ ผ่านการสัมภาษณ์เด็กและวิธีการอื่น ๆ เมื่อทราบกรณีที่เป็นไปได้ของการล่วงละเมิดเด็กแล้ว ผู้ว่าราชการอาจสั่งให้พนักงานสวัสดิการเด็กประจำจังหวัดที่ได้รับการแต่งตั้งหรือเจ้าหน้าที่ที่ทำงานด้านสวัสดิการเด็ก ไปเยี่ยมบ้านหรือที่อยู่อาศัยที่แท้จริงของเด็กเพื่อดำเนินการตรวจสอบที่จำเป็น หรือสอบถามข้อมูล ให้ผู้มีอำนาจทำการเยี่ยมเยียนนั้นต้องแสดงบัตรประจำตัวของทางราชการ ตามความเหมาะสม และอาจขอความช่วยเหลือจากหัวหน้าแผนกตำรวจที่มีเขตอำนาจเหนือพื้นที่ที่เด็กอาศัยอยู่เพื่อจะได้มีวิธีการที่เป็นไปได้ทั้งหมดเพื่อประกันความปลอดภัยของเด็ก

กฎหมายได้กำหนดภาระหน้าที่ของผู้ปกครองที่กระทำการทารุณกรรมเด็ก ในการได้รับคำแนะนำ โดยแนวทางสำหรับบิดามารดาที่กระทำทารุณกรรมจะต้องดำเนินการอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกและเรื่องที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อให้เด็กที่ถูกทารุณกรรมสามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีของครอบครัวได้ หากบิดามารดาหรือผู้ปกครองปฏิเสธคำแนะนำดังกล่าว ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจให้คู่กรณีได้รับการดำเนินการทางกฎหมาย

กฎหมายได้กำหนดการจำกัดการติดต่อและการสื่อสารในบางกรณี ระหว่างเด็กกับพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ทำร้ายเด็ก เพื่อป้องกันการล่วงละเมิดที่อาจเกิดขึ้นต่อไปและปกป้องเด็กอย่างถูกต้อง ในกรณีเมื่อมีการส่งเด็กที่ถูกทารุณกรรมไปไว้ในสถานอื่น ๆ และผู้ปกครองที่ล่วงละเมิดเด็กร้องขอให้ส่งคืนเด็ก หรือขอให้มีการประชุมหรือสื่อสารกับเด็ก แต่กลับทารุณกรรมเด็กอีกครั้ง หรือล้มเหลวในการปกป้องเด็กที่ถูกทารุณกรรม เมื่อได้รับการร้องขอดังกล่าว หัวหน้าศูนย์แนะแนวเด็ก อาจให้เด็กอยู่ในความดูแลชั่วคราวจนกว่าจะมีการทำรายงานว่าผู้ปกครองมีความเหมาะสมที่จะติดต่อกับเด็กได้แล้ว

ในการที่จะยกเลิกการดำเนินการ เช่น การนำเด็กที่ถูกทารุณกรรมไปอยู่ในสถานที่ที่จัดไว้ หรือการใช้มาตรการสำหรับผู้ปกครองหรือผู้ดูแลที่ทำทารุณกรรมเด็ก ผู้ว่าราชการนครหลวงหรือจังหวัดอื่นจะต้องขอความเห็นหรือคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญด้านสวัสดิการเด็กหรือผู้ที่มีคุณสมบัติคล้ายกันเพื่อนำมาพิจารณา

การช่วยเหลือเด็กซึ่งถูกทารุณกรรมมีการกำหนดให้ หน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ต้องใช้มาตรการที่จำเป็นในการปรับปรุงหรือส่งเสริมเนื้อหาและวิธีการในการศึกษาสำหรับเด็กที่ถูกทารุณกรรม เพื่อให้พวกเขาได้รับการศึกษาที่เพียงพอตามวัยและความสามารถ และต้องดำเนินการเพื่อประกันการมีที่อยู่อาศัยและการสนับสนุนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการจ้างงาน หรือวิธีการอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนเด็กที่ถูกทารุณกรรม

กฎหมายได้มีการกำหนดการใช้สิทธิของผู้ปกครองอย่างเหมาะสม โดยให้ผู้ที่ใช้อำนาจปกครองดูแลเด็กตามสมควร บุคคลที่มีอำนาจในการปกครองไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากการลงโทษทางอาญาสำหรับความผิดที่ได้กระทำความรุนแรง การกระทำที่บาดเจ็บ หรือการกระทำอาชญากรรมอื่น ๆ ต่อเด็ก โดยอ้างว่าตนมีอำนาจปกครองเด็กนั้น ๆ

การกำหนดลดลดอนอำนาจปกครองของผู้ปกครองที่กระทำทารุณกรรมเด็ก สามารถทำได้เพื่อป้องกันการล่วงละเมิดเด็กและปกป้องเด็กที่ถูกทารุณกรรม

จะเห็นได้ว่ากฎหมายทั้ง 2 ฉบับของประเทศญี่ปุ่นได้บัญญัติถึงรายละเอียดต่าง ๆ ในการป้องกันและมาตรการต่าง ๆ เมื่อมีการกระทำละเมิดต่อเด็ก ที่สามารถนำมาศึกษาเพื่อนำมาพัฒนากฎหมายของประเทศไทยได้

3) สาธารณรัฐสิงคโปร์

สาธารณรัฐสิงคโปร์ถือเป็นประเทศที่เป็นที่ยอมรับในเรื่องของการบัญญัติกฎหมายที่ทันสมัย และเป็นหนึ่งในประเทศพัฒนาที่อยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีมาตรฐานในการดำรงชีวิตในด้านต่าง ๆ ที่เป็นไปตามมาตรฐานสากล รวมไปถึงมาตรฐานในการคุ้มครองสิทธิของเด็กและความเป็นอยู่ของเด็ก โดยลำดับของการเป็นประเทศน่าอยู่สำหรับเด็กถือเป็นประเทศลำดับต้นในทวีปเอเชีย ทั้งนี้ สาธารณรัฐสิงคโปร์มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กเป็นการเฉพาะ คือกฎหมายเด็กและเยาวชน Children and Yong Persons Act, 1993 (พ.ศ. 2536) (CYPA)

กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดเรื่องสวัสดิการ การดูแล การคุ้มครอง และการฟื้นฟูให้กับเด็กและเยาวชนที่จำเป็นต้องได้รับบริการเหล่านี้ โดยกฎหมายฉบับนี้มีการแก้ไขหลายครั้งครั้งล่าสุดที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมคือ ปี ค.ศ. 2021 (พ.ศ. 2564)

ในกฎหมายได้กำหนดนิยามคำว่า “เด็กและเยาวชน” ดังนี้ เด็ก หมายถึง บุคคลซึ่งอายุต่ำกว่า 14 ปี เยาวชน หมายถึง บุคคลซึ่งอายุกว่า 14 ปี แต่ไม่เกิน 16 ปี และ บุคคลซึ่งอายุกว่า 14 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี โดยเป็นการแบ่งเยาวชนออกเป็นสองช่วงอายุ และให้คำนิยามคำว่า การทำร้ายจิตใจ (Emotional Harm) ไว้ว่า หมายถึงการกระทำใด ๆ ที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความอ่อนแอในการเจริญเติบโต พัฒนาตนเอง ความประพฤติ การรับรู้ การจัดการอารมณ์ ซึ่งหมายความรวมถึงการกระทำดังนี้ด้วย ก. ทำให้เกิดความล่าช้าในการพัฒนาทางจิตใจ ร่างกาย ของเด็กและเยาวชน ข. เด็กและเยาวชนที่ได้รับการประเมินแล้วว่าความประพฤติเป็นอันตรายต่อตนเองหรือบุคคลอื่น ค. เด็กและเยาวชนที่ได้รับการประเมินแล้วว่ามีความประพฤติอย่างรุนแรง มีความเครียดหรือหดหู่ ง. เด็กและเยาวชนที่ได้รับการตรวจวินิจฉัยจากแพทย์แล้วว่ามีปัญหาทางจิต เช่น การมีสภาวะป่วยทางจิตใจหลังจากต้องเผชิญกับเหตุการณ์กระทบกระเทือนใจอย่างรุนแรง (PTSD) มีความวิตกกังวล หดหู่ หรือมีความผิดปกติทางจิต

กฎหมายเด็กและเยาวชน ได้แบ่งออกเป็นหมวดต่าง ๆ ดังนี้ หมวด 2 การให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชน หมวด 2A ครอบครัวยุติธรรม หมวด 3 ศาลเยาวชน หมวด 3A การให้ใบอนุญาตสำหรับบ้านเด็กและเยาวชน หมวด 4 สถานแรกรับฝากขังเด็กและเยาวชน หมวด 5 สถานพินิจ หมวด 6 ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และสถานที่เพื่อความปลอดภัย หมวด 7 ข้อบังคับสำหรับเด็กและเยาวชนที่อยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน สถานที่เพื่อความปลอดภัย สถานแรกรับฝากขังเด็กและเยาวชน และสถานพินิจ หมวด 8 ค่าใช้จ่ายและเงินสมทบ หมวด 9 เบ็ดเตล็ด โดยกฎหมายได้กำหนดหลักการไว้ว่าพ่อแม่หรือผู้ปกครองเด็กมีหน้าที่ในการดูแลเด็กให้เหมาะสม และในการกระทำทุก ๆ อย่างที่เกี่ยวกับเด็กจะต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดต่อเด็กเป็นสำคัญที่สุด

หมวดที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเด็ก คือ หมวดที่ 2 ซึ่งกำหนดให้รัฐคุ้มครองจัดหาสวัสดิการให้เด็กและเยาวชน โดยมีการกำหนดไว้ ดังนี้

(1) กำหนดเด็กและเยาวชนที่ต้องได้รับการดูแลและคุ้มครอง คือ เด็กและเยาวชนที่ไม่มีพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ถูกทอดทิ้ง อยู่ในภาวะเสี่ยงที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างไม่ดี พ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่สามารถเลี้ยงดูได้อย่างเหมาะสม ปลอมใจให้เด็กอยู่ในภาวะอันตราย หรือละเลยหรือปฏิเสธในการดูแลสุขภาพและการพัฒนาการ เด็กและเยาวชนที่มีความเสี่ยงในการทำร้ายตนเองและพ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่ช่วยเหลือหรือแก้ไข เด็กและเยาวชนที่ถูกพบว่าอยู่ในสภาพไร้บ้าน ขอดานหรือเกี่ยวข้องกับการพนัน การใช้สารเสพติด

(2) กำหนดห้ามบุคคลที่ปกครองหรือดูแลเด็ก กระทำการใด ๆ ที่ไม่ดีกับเด็กและเยาวชน รวมถึง ห้ามยินยอมให้บุคคลอื่น ๆ มากระทำการที่ไม่ดีต่อเด็กและเยาวชน โดยการกระทำที่ไม่ดีต่อเด็ก รวมถึง การละเมิดทางร่างกายหรือทางเพศต่อเด็ก การทำให้เด็กและเยาวชนอยู่ในภาวะอันตรายหรือไม่มีความปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ หรือตั้งใจทอดทิ้งเด็กและเยาวชนจนเป็นเหตุให้เด็กหรือเยาวชนได้รับความเจ็บปวดทางร่างกายโดยไม่จำเป็น ได้รับการทำร้ายจิตใจหรือได้ส่งผลให้มีการพัฒนาที่ไม่เหมาะสม โดยกฎหมายได้มีการกำหนดโทษปรับและโทษจำคุกสำหรับผู้กระทำผิดและมีการกำหนดโทษที่สูงขึ้น ในกรณีที่ผลของการกระทำ ทำให้เด็กและเยาวชนเสียชีวิต และศาลสามารถกำหนดมาตรการอื่น ๆ เพิ่มเติมได้

(3) กำหนดห้ามนำเด็กและเยาวชนไปขอดานหรือให้ไปเกี่ยวข้องกับการพนันหรือกิจกรรมที่ไม่ถูกกฎหมายหรือกิจกรรมที่อาจเกิดอันตรายต่อสุขภาพและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน โดยกฎหมายได้มีการกำหนดโทษปรับและโทษจำคุกสำหรับผู้กระทำผิด

(4) กำหนดห้ามกระทำการหรือยุยงให้มีการกระทำการที่เป็นการลามก อนาจารกับเด็กและเยาวชน โดยกฎหมายได้มีการกำหนดโทษปรับและโทษจำคุกสำหรับผู้กระทำผิด

โดยกำหนดอัตราโทษที่แตกต่างกันสำหรับการกระทำต่อเด็กกับการกระทำต่อเยาวชน และยังแบ่งเยาวชนออกเป็น 2 ช่วงอายุคือ อายุต่ำกว่า 16 ปี กับอายุมากกว่า 16 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มโทษกับผู้ที่กระทำความผิดซ้ำด้วย

(5) กำหนดการมีส่วนร่วมในการดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย

(6) การให้อำนาจเจ้าหน้าที่เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลจากบุคคลที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิดต่อเด็ก หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการประเมินการดูแล และคุ้มครองเด็ก

(7) การให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการส่งเด็กและเยาวชนเข้ารับการประเมินหรือการบำบัดเมื่อมีข้อสงสัยว่าเด็กได้รับความเจ็บปวดทางร่างกายหรือจิตใจหรือมีพัฒนาการที่ไม่เหมาะสม

(8) การให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการย้ายเด็กและเยาวชนไปยังสถานที่ดูแลหรือ คุ้มครองเป็นการชั่วคราว

(9) การให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการประเมิน ตรวจสอบ รักษาและ การบำบัดฟื้นฟูให้กับเด็กและเยาวชน

(10) การให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการออกหมายค้น หรือการพาเด็กและเยาวชน ออกมาจากสถานที่ใด ๆ ในกรณีที่เกิดต้องได้รับความคุ้มครอง

(11) การกำหนดข้อห้ามมิให้เด็กและเยาวชนไปร่วมงานบันเทิงในที่สาธารณะที่ไม่ เหมาะสมกับเด็ก

กฎหมาย Children and Young Persons Act นี้มีลักษณะของการคุ้มครองเด็กทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือดูแล และกลุ่มเด็กที่กระทำผิดหรือมีความเสี่ยงที่จะทำผิด โดยในการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อ ปี ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2563) นั้น ได้พยายามสร้างความเข้มแข็งของ หน่วยงานรัฐและชุมชนในการดูแลเด็กที่ถูกกระทำ และเด็กที่ถูกละเลย และเพื่อปรับปรุงเรื่อง การฟื้นฟูและบูรณาการเด็กจากพฤติกรรมที่เด็กได้กระทำผิด มีสาระสำคัญดังนี้ ให้ความสำคัญคุ้มครอง เด็กที่ถูกทารุณหรือถูกละเลย โดยเด็กนั้นมีอายุต่ำกว่า 18 ปี ให้ความสำคัญผ่าน Enhanced Care and Protection Order (ECPOs) ให้กระทรวงพัฒนาสังคมและครอบครัว (Ministry of Social and Family Development) และผู้ดูแลสามารถตัดสินใจได้ทันที่ในเรื่องที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก ช่วยเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดให้สามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้ โดยไม่ให้มีประวัติอาชญากรรม ถ้าเด็กสามารถปฏิบัติตามคำสั่งศาลได้ครบถ้วน กำหนดให้มีการปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก ทั่วประเทศ เว้นแต่เด็กได้กระทำผิดซ้ำ กำหนดเรื่องการให้คำแนะนำกับครอบครัว ผู้ปกครอง และ การให้ชุมชนมาช่วยสนับสนุนงานด้านนี้ ให้แนวทางกับครอบครัวเรื่องความรับผิดชอบในการดูแล เด็กและเยาวชน ตามแนวทางของ Family Guidance Order (FGO) กำหนดให้บิดา มารดา และบุตร

เข้าร่วมโปรแกรมครอบครัวเพื่อช่วยแก้ปัญหาข้อพิพาทในการอยู่ร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและบุตร

จากการเปรียบเทียบการคุ้มครองเด็กตามกฎหมายต่างประเทศ ของสหราชอาณาจักร ราชอาณาจักรนอร์เวย์ ประเทศญี่ปุ่นและสาธารณรัฐสิงคโปร์ พบว่ามีหลักการสำคัญในเรื่องของการกำหนดนิยามความหมายของเด็กที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายความถึงบุคคลที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี มาตรการในการคุ้มครองที่กำหนดให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม การแทรกแซงอำนาจปกครองเด็กจากผู้ที่มีอำนาจปกครอง การกำหนดอำนาจและหน้าที่แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปช่วยเหลือเด็ก กำหนดให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการคุ้มครองเด็ก และกำหนดให้ศาลอาจกำหนด มาตรการอื่น ๆ ที่สมควรได้ มาตรการในการฟื้นฟูเยียวยาเด็กที่ถูกละเมิด เด็กจะได้รับการสงเคราะห์ การคุ้มครองสวัสดิภาพและการรักษาและฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจจากรัฐ โดยมีความแตกต่างกัน ในส่วนของการกำหนดให้เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นการเฉพาะที่มีอยู่ในราชอาณาจักรนอร์เวย์ การแบ่งช่วงอายุเด็กในการคุ้มครองที่มีเพียงประเทศญี่ปุ่นและ สาธารณรัฐสิงคโปร์ที่มีการแบ่งช่วงอายุไว้ การให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อสร้างความตระหนักในการ คุ้มครองที่มีกำหนดไว้ในสหราชอาณาจักรและประเทศญี่ปุ่น การแจ้งหรือรายงานเพื่อให้มีการ เข้าคุ้มครองเด็กที่มีกำหนดไว้ในประเทศญี่ปุ่น และการกำหนดให้การกระทำละเมิดต่อเด็ก เป็นความผิดและมีการกำหนดโทษไว้ในกฎหมายที่มีอยู่ในประเทศญี่ปุ่นและสาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยสามารถสรุปเปรียบเทียบในแต่ละด้านของประเทศต่าง ๆ ดังตารางที่ 4.1 (ดูตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 การเปรียบเทียบการคุ้มครองเด็กตามกฎหมายต่างประเทศ

ประเด็นการคุ้มครองเด็ก	สหราชอาณาจักร	ราชอาณาจักรนอร์เวย์	ประเทศญี่ปุ่น	สาธารณรัฐสิงคโปร์
นิยาม				
ผู้ที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายความถึงบุคคลที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี	✓	✓	✓	✓
มีการแบ่งช่วงอายุเด็กในการคุ้มครอง	✗	✗	✓	✓
มาตรการในการคุ้มครอง				
เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	✗	✓	✗	✗

ประเด็นการคุ้มครองเด็ก	สหราชอาณาจักร	ราชอาณาจักรนอร์เวย์	ประเทศญี่ปุ่น	สาธารณรัฐสิงคโปร์
ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ	✓	✓	✓	✓
การให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อสร้างความตระหนักในการคุ้มครอง	✓	x	✓	x
หน้าที่ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม	✓	✓	✓	✓
การแจ้งหรือรายงานเพื่อให้มีการเข้าคุ้มครองเด็ก	x	x	✓	x
การแทรกแซงอำนาจปกครองเด็กจากผู้ที่มีอำนาจปกครอง	✓	✓	✓	✓
อำนาจและหน้าที่แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปช่วยเหลือเด็ก	✓	x	✓	✓
หน่วยงานส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการคุ้มครองเด็ก	✓	x	✓	✓
ศาลอาจกำหนดมาตรการอื่น ๆ ที่สมควร	✓	x	✓	✓
มาตรการในการฟื้นฟูเยียวยา				
ได้รับการสงเคราะห์จากรัฐ	✓	✓	✓	✓
ได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพจากรัฐ	✓	✓	✓	✓
ได้รับการรักษาและฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ	✓	✓	✓	✓
มาตรการในการลงโทษ				
กำหนดการกระทำละเมิดต่อเด็กไว้เป็นความผิดและมีการกำหนดโทษไว้ในกฎหมาย	x	x	✓	✓

4. การเปรียบเทียบการคุ้มครองเด็กตามกฎหมายต่างประเทศกับของประเทศไทย

จากการศึกษาวิเคราะห์กฎหมายในการคุ้มครองเด็กที่มีการบัญญัติเป็นการเฉพาะ จำนวน 4 ประเทศ คือ สหราชอาณาจักร ราชอาณาจักรนอร์เวย์ ประเทศญี่ปุ่น และสาธารณรัฐสิงคโปร์ กับกฎหมายของประเทศไทย จะเห็นได้ว่ามีหลักการพื้นฐานเป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (พ.ศ. 2532) ซึ่งทุกประเทศเป็นภาคี แต่อย่างไรก็ตามยังไม่ปรากฏว่ามีประเทศใดที่มีการบัญญัติในเรื่องของการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กไว้เป็นการเฉพาะในกฎหมายของตน แต่มีราชอาณาจักรนอร์เวย์ที่มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญว่า เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งไม่ปรากฏในรัฐธรรมนูญของประเทศอื่นรวมทั้งประเทศไทยในการมีการบัญญัติจะจนถึงการรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้กับเด็กเป็นการเฉพาะ

ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ในส่วนกฎหมายคุ้มครองเด็กของแต่ละประเทศกับของประเทศไทย จะพบหลักการที่ใกล้เคียงกันและเมื่อนำมาเปรียบเทียบจะมีรายละเอียด ดังนี้

การบัญญัตินิยามของเด็กซึ่งเป็นบุคคลที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย สหราชอาณาจักร ราชอาณาจักรนอร์เวย์ ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐสิงคโปร์ และประเทศไทย ได้บัญญัติให้เด็กหมายถึงบุคคลซึ่งมีอายุไม่เกิน 18 ปี ซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (พ.ศ. 2532) แต่ในประเทศญี่ปุ่นมีการกำหนดช่วงอายุไว้ 3 ช่วง คือ “เด็กทารก” คือบุคคลที่อายุต่ำกว่า 1 ปี “เด็กวัยเตาะแตะ” คือ บุคคลซึ่งอายุ 1 ปี จนถึงอายุก่อนเริ่มเรียนชั้นประถมศึกษา และ “เด็กและเยาวชน” คือ บุคคลที่อายุต่ำกว่า 18 ที่อายุมากกว่าอายุก่อนเริ่มเรียนชั้นประถมศึกษา และสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้แบ่งเด็กออกเป็น “เด็ก” หมายถึง บุคคลซึ่งอายุต่ำกว่า 14 ปี และ “เยาวชน” หมายถึง บุคคลซึ่งอายุกว่า 14 ปี แต่ไม่เกิน 16 ปี และบุคคลที่อายุกว่า 14 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี แล้วแต่กรณี โดยการแบ่งช่วงอายุของทั้ง 2 ประเทศจะมีการบัญญัติให้มีการคุ้มครองที่แตกต่างกันในบางกรณี

มาตรการในการคุ้มครอง ในทุกประเทศจะมีการกำหนดให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการประโยชน์สูงสุดของเด็กที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (พ.ศ. 2532) การกำหนดหน้าที่ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม การกำหนดการแทรกแซงอำนาจปกครองเด็กจากผู้ที่มีอำนาจปกครองในกรณีจำเป็น โดยในส่วนของ การกำหนดการให้ความรู้ความเข้าใจ เพื่อสร้างความตระหนักในการคุ้มครองเด็กจะมีเพียงสหราชอาณาจักร และประเทศญี่ปุ่นที่มีการกำหนดไว้ในส่วนของการกำหนดการแจ้งหรือรายงานเพื่อให้มีการเข้าคุ้มครองเด็กจะมีประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทยที่มีการกำหนดไว้ การกำหนดอำนาจและหน้าที่ แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปช่วยเหลือเด็กทุกประเทศได้มีการกำหนดไว้ยกเว้นราชอาณาจักร

นอร์เวย์ การกำหนดให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการคุ้มครองเด็กมีการกำหนดไว้ในกฎหมายของสหราชอาณาจักรและประเทศญี่ปุ่น การกำหนดให้ศาลอาจกำหนดมาตรการอื่น ๆ ที่สมควรมีการกำหนดไว้ในกฎหมายของทุกประเทศยกเว้นราชอาณาจักรนอร์เวย์

มาตรการในการฟื้นฟูเยียวยา ในทุกประเทศจะมีการกำหนดให้เด็กที่ถูกทำละเมิดหรือเด็กที่อยู่ในสภาพที่ต้องได้รับการคุ้มครอง จะได้รับการสงเคราะห์จากรัฐ ได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพจากรัฐ และได้รับการรักษาและฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ

มาตรการในการลงโทษ มีประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐสิงคโปร์ และประเทศไทย ที่มีการกำหนดการกระทำละเมิดต่อเด็กในบางกรณีเป็นความผิดและมีการกำหนดโทษไว้ในกฎหมาย และสำหรับสาธารณรัฐสิงคโปร์มีการกำหนดอัตราโทษที่สูงขึ้นสำหรับการกระทำต่อเด็กที่มีอายุน้อยในการทำความผิดบางกรณี ในส่วนของสหราชอาณาจักรและราชอาณาจักรนอร์เวย์ไม่มีการบัญญัติการกระทำไว้เป็นความผิดที่จะมีโทษไว้ในกฎหมายแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม ในรายละเอียดของกฎหมายของแต่ละประเทศยังไม่ปรากฏว่ามีประเทศใดที่มีการบัญญัติในเรื่องของการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กไว้เป็นการเฉพาะ แต่หลักการหรือแนวทางในการคุ้มครองเด็กที่มีอยู่ เป็นหลักการหรือแนวทางที่นำไปใช้กับการคุ้มครองเด็ก ซึ่งสามารถจะนำมาใช้กับกรณีการคุ้มครองเด็กซึ่งถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้

5. รูปแบบการพัฒนากฎหมายเพื่อการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีเป้าหมายในการหาคำตอบถึงแนวทางในการป้องปรามการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก โดยผู้กระทำละเมิดต่อเด็กจะมีความเกรงกลัวในการกระทำ ความผิดมากยิ่งขึ้น หากมีกฎหมายที่ใช้บังคับให้ต้องรับโทษ ทั้งในความผิดที่ได้มีการบัญญัติไว้ อยู่แล้วและความผิดฐานละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งน่าจะทำให้ลดการกระทำผิดต่อเด็ก ในความผิดอื่นและการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อเด็กลงได้ การวิจัยจึงมีแนวคิดในการจัดทำ การพัฒนาพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ให้มีบทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก โดยมีมาตรการบางส่วนที่สามารถนำมาปรับใช้สำหรับเด็กที่ถูก ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้ และมีหลายประเด็นที่จำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้สามารถคุ้มครองเด็กจากการถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการจัดทำกรพัฒนาพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 คำนิยาม

การกำหนดคำนิยามเพื่อให้ครอบคลุมการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก โดยเป็นการกำหนดนิยามที่จำเป็น เพื่อให้มีความชัดเจนและมีความเป็นรูปธรรม โดยการกำหนดนิยาม ผู้วิจัยได้กำหนดจากการทบทวนวรรณกรรมและวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ หรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก โดยมีบทนิยามที่จะมีการแก้ไขและเพิ่มเติม ดังนี้

กำหนดคำนิยาม คำว่า

“เด็ก” หมายความว่า เด็กเล็กและเด็กวัยรุ่นตามพระราชบัญญัตินี้

“เด็กเล็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 13 ปีบริบูรณ์

“เด็กวัยรุ่น” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 13 ปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์

เป็นการแก้ไขคำนิยามให้มีการแยกช่วงอายุเป็นเด็กเล็กและเด็กวัยรุ่น ด้วยเห็นว่าเด็กเล็กต้องได้รับการคุ้มครองที่แตกต่างจากเด็กวัยรุ่น เพราะสภาพร่างกายและสภาวะความรู้เพียงสาของเด็กละ ซึ่งการแบ่งช่วงอายุปรากฏอยู่ในกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นและสาธารณรัฐสิงคโปร์ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กอีกด้วย

“ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก” หมายความว่า คุณค่าและเกียรติศักดิ์ของความเป็นมนุษย์อันสูงสุดของเด็กทุกคน โดยคุณค่าและเกียรติศักดิ์ดังกล่าวไม่สามารถยินยอมให้บุคคลอื่นมากระทำการใดอันเป็นการละเมิดได้

“การละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก” หมายความว่า การไม่ยอมรับสถานะความเป็นมนุษย์ของเด็ก ทำให้คุณค่าความเป็นมนุษย์อันเป็นคุณค่าอันสูงสุดถูกลดค่าลงโดยไม่จำกัดในวิธีกระทำ อาจเป็นการกล่าวด้วยวาจา การแสดงกริยา หรือการกระทำใด ๆ รวมตลอดไปถึงการทรมาณ การทำร้าย หรือการแบ่งแยกเด็กแล้วปฏิบัติให้แตกต่างกันเพราะเหตุแห่งความแตกต่างทาง ความเชื่อ ศาสนา เชื้อชาติ ฐานะ รูปร่าง หรือเหตุอื่นใด ทำให้เด็กผู้ถูกระทำได้รับความเดือดร้อน อับอาย หรือลดเกียรติของเขาเอง ทำให้ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ โดยไม่คำนึงว่าเด็กผู้ถูกระทำละเมิดนั้นจะยินยอมด้วยหรือไม่ก็ตาม

การกำหนดนิยาม “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก” และ “การละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก” เพื่อกำหนดคำนิยามให้มีความหมายชัดเจนและเป็นรูปธรรม รวมถึงสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างประชาชนเจ้าหน้าที่และผู้ซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎหมาย โดยได้วิเคราะห์มาจากปรัชญาสำนักกฎหมายธรรมชาติ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักสิทธิมนุษยชน และแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหาย

“การละเมิดสิทธิของเด็ก” หมายความว่า “การกระทำใด ๆ โดยไม่จำกัดในวิธีกระทำ อาจเป็นการกล่าวด้วยวาจา การแสดงกริยา หรือการกระทำใด ๆ อันเป็นการละเมิดหรือรบกวนสิทธิของเด็กในสิทธิส่วนบุคคล สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิและเสรีภาพในการดำรงชีวิต สิทธิในการศึกษาหาความรู้ สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาล สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เสรีภาพในการสื่อสาร และแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ เสรีภาพในการนับถือศาสนา”

การกำหนดนิยาม “การละเมิดสิทธิของเด็ก” เนื่องจากการวิจัยพบว่า มีสิทธิและเสรีภาพที่สะท้อนถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ที่กระทบต่อสิทธิในชีวิตและร่างกาย อันเป็นสาระสำคัญ อันเป็นรากฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อยู่ด้วย โดยสิทธิและเสรีภาพที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สิทธิส่วนบุคคล สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิและเสรีภาพในการดำรงชีวิต สิทธิในการศึกษาหาความรู้ สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาล สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เสรีภาพในการสื่อสารและแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ เสรีภาพในการนับถือศาสนา โดยได้วิเคราะห์มาจาก ปรัชญาสำนักกฏหมายธรรมชาติ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และหลักสิทธิมนุษยชน และยังสอดคล้องกับที่ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก ได้ให้ความเห็นด้วย

“สิทธิส่วนบุคคล” หมายความว่า สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวและครอบครัว ในสถานหรือในการสื่อสาร รวมถึงข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งหากมีการเปิดเผยอาจส่งผลกระทบต่อบุคคลดังกล่าว ได้รับความเดือดร้อน อับอาย หรือได้รับความทุกข์ทรมานใจ

การกำหนดนิยาม “สิทธิส่วนบุคคล” เพื่อกำหนดคำนิยามให้มีความหมายชัดเจนและสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างประชาชนเจ้าหน้าที่และผู้ซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎหมาย เพราะเป็นคำที่สามารถตีความได้หลายนัย

“ทุกภาคส่วน” หมายความว่า หน่วยงานของรัฐ หน่วยงานของเอกชน องค์กรภาคประชาสังคม ยุติธรรมชุมชน ชุมชน ประชาชน

การกำหนดนิยาม “ทุกภาคส่วน” เพื่อกำหนดคำนิยามให้มีความหมายชัดเจนและสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างประชาชนเจ้าหน้าที่และผู้ซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าทุกภาคส่วนที่จะมีส่วนร่วมในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กมีผู้ใดบ้าง

“องค์กรภาคประชาสังคม” หมายความว่า องค์กรที่ไม่ใช่หน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะมิใช่สถานะเป็นนิติบุคคล หรือไม่ก็ตาม จัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ของชุมชน ท้องถิ่น สังคม หรือส่วนรวมที่เกี่ยวข้องกับเด็ก และไม่แสวงหากำไรมาแบ่งปันกัน ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกขององค์กรไม่น้อยกว่าสามคน แต่ไม่รวมถึงนิติบุคคล องค์กรหรือคณะบุคคลที่จัดตั้งหรือดำเนินการ

โดยพรรคการเมือง หรือดำเนินกิจกรรมในลักษณะการแสวงหาอำนาจรัฐ หรือเอื้อประโยชน์ต่อพรรคการเมือง

การกำหนดนิยาม “องค์กรภาคประชาสังคม” เพื่อกำหนดให้การมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาชนซึ่งเป็นส่วนที่มีบทบาทสำคัญในการคุ้มครองเด็กในปัจจุบันมีความชัดเจน โดยคำนิยามดังกล่าวผู้วิจัยนำมาจากร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาองค์กรภาคประชาสังคม พ.ศ. ....

ประเด็นที่ 2 สิทธิของเด็กที่จะได้รับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

โดยการกำหนดฐานความผิดขึ้นมา 2 ฐานความผิด ดังนี้

1) องค์กรประกอบของการกระทำผิดฐานละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก

“ผู้ใดกระทำโดยเจตนาหรือจงใจ ไม่ว่าจะเป็นการกล่าวด้วยวาจา การแสดงกริยา หรือการกระทำใด ๆ ในลักษณะของการไม่ยอมรับสถานะความเป็นมนุษย์ของเด็ก อันเป็นเหตุให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ของเด็กถูกลดค่าลง หรือการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งความแตกต่าง ที่เป็นเหตุให้เด็กผู้ถูกระทำได้รับความเดือดร้อน อับอาย หรือลดเกียรติของเขาเอง หรือ ทำให้ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ โดยเด็กจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม เป็นความผิดฐานละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์”

2) องค์กรประกอบของการกระทำผิดฐานละเมิดสิทธิของเด็ก

“ผู้ใดกระทำโดยเจตนาหรือจงใจ ไม่ว่าจะเป็นการกล่าวด้วยวาจา การแสดงกริยา หรือการกระทำใด ๆ อันเป็นการละเมิดหรือรบกวนสิทธิของเด็กในสิทธิส่วนบุคคล สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิและเสรีภาพในชีวิตร่างกาย สิทธิในการศึกษาหาความรู้ สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาล สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เสรีภาพในการสื่อสารและแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการชุมนุม โดยสงบและปราศจากอาวุธ เสรีภาพในการนับถือศาสนา เป็นการกระทำผิดฐานละเมิดสิทธิของเด็ก”

การกำหนดฐานความผิดดังกล่าว เพื่อให้มีความหมายชัดเจนและเป็นรูปธรรม รวมถึงสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างประชาชนเจ้าหน้าที่และผู้ซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎหมาย โดยได้วิเคราะห์มาจาก ประชญาสำนักกฎหมายธรรมชาติ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักสิทธิมนุษยชน และแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหาย

ประเด็นที่ 3 มาตรการในการป้องกันการล่วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก

โดยได้วิเคราะห์จากกฎหมายของไทยและกฎหมายต่างประเทศที่มีการบัญญัติ มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเด็กไว้ ซึ่งควรนำมาใช้เป็นมาตรการในการคุ้มครองการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กด้วย โดยมาตรการต่าง ๆ มีดังนี้

มาตรการในเชิงการคุ้มครอง

กำหนดมาตรการ ดังนี้

- (1) การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใด ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ
  - (2) มีการให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อสร้างความตระหนักในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิของเด็ก
  - (3) เป็นหน้าที่ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม
  - (4) มีการแทรกแซงอำนาจปกครองเด็กจากผู้ที่มีอำนาจปกครองได้ ในกรณีผู้ปกครองเป็นผู้ละเมิด
  - (5) การแจ้งหรือรายงานเพื่อให้มีการเข้าคุ้มครองเด็ก และเมื่อผู้แจ้งได้กระทำโดยสุจริตย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง
  - (6) กำหนดอำนาจและหน้าที่แก่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือประชาชนในการเข้าไปช่วยเหลือเด็ก
  - (7) ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กหรือผู้ปกครอง ที่อาจทำให้เกิดความเสื่อมเสียและเสียหาย
  - (8) ให้สามารถมีการดำเนินคดีแทน โดยองค์กรภาคประชาสังคมหรือสภานายความ
- มาตรการในการลงโทษผู้กระทำผิด
- (1) กำหนดการลงโทษจำคุกและโทษปรับ โดยเทียบเคียงบทกำหนดโทษกับการกระทำผิดในลักษณะเดียวกันตามประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากการกระทำที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การกระทำดังกล่าวจะมีการกำหนดโทษไว้ตามประมวลกฎหมายอาญา
  - (2) กำหนดให้มีการรับโทษหนักขึ้น ในกรณี
    - (2.1) การกระทำต่อเด็กเล็กและไม่สามารถยกข้อต่อสู้เรื่องความไม่รู้อายุของเด็ก เพื่อให้พ้นจากความผิด เนื่องจากการกระทำผิดกับเด็กอายุน้อยเพียงไม่เกินสิบสามปีถือเป็นการกระทำที่เป็นภัยกับเด็กอย่างร้ายแรง ไม่ควรปล่อยให้ผู้กระทำหรือผู้ใดอ้างความไม่รู้อายุของเด็กมาเป็นข้อแก้ตัวให้พ้นจากความรับผิดได้ โดยใช้หลักการเดียวกับประมวลกฎหมายอาญามาตรา 285/1 ที่เกี่ยวกับความผิดเกี่ยวกับเพศ และมาตรา 321/1 ที่เกี่ยวกับความผิดต่อเสรีภาพ
    - (2.2) การกระทำที่ทำให้เด็กได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย โดยคำนึงถึงความร้ายแรงของผลของการกระทำที่ส่งผลต่อเด็ก
    - (2.3) การกระทำผิดซ้ำ เนื่องจากบุคคลที่กระทำความผิดไม่มีความสำนึกหลาบจำหรือเกรงกลัวต่อการกระทำความผิดของตน

(2.4) การกระทำต่อเด็กที่เป็นผู้สืบสันดาน พี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมแต่บิดาและมารดา ญาติสืบสายโลหิต ศิษย์ซึ่งอยู่ในความดูแล บุคคลซึ่งต้องพึ่งพาตน เพื่อเป็นการเพิ่มโทษกับบุคคลที่มีโอกาสกระทำความผิดต่อเด็กได้โดยง่าย อีกทั้งคำนึงถึงศีลธรรมอันดีที่บุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเด็กไม่ควรจะเป็นผู้กระทำละเมิดต่อเด็ก

(2.5) การกระทำผ่านอุปกรณ์โทรคมนาคม ระบบคอมพิวเตอร์ หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อเป็นการเพิ่มโทษจากการกระทำผ่านทางออนไลน์ที่สามารถกระทำละเมิดได้โดยง่ายและยังส่งผลร้ายแรงได้อย่างรวดเร็วและในวงกว้าง ทำให้เด็กถูกกระทำละเมิดได้ง่ายและได้รับความเสียหายที่ร้ายแรงมากยิ่งขึ้น

(2.6) ในกรณีที่การกระทำผิดมีโทษตามกฎหมายอื่นและกฎหมายอื่นมีโทษที่หนักกว่า ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นหนึ่งในสามของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดตามกฎหมายอื่น เทียบเคียงหลักการเพิ่มโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 92 มาตรา 93

(3) คำสินไหมทดแทนพิเศษ โดยให้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ นำหลักการมาจากที่ปรากฏใน พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

(4) กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (Punitive Damage)

(5) กำหนดเป็นข้อยกเว้นการพิจารณาคดีของศาลไม่ให้รวมความผิดเข้ากับความผิดตามกฎหมายอื่น

(6) มาตรการอื่น ๆ ที่ศาลเห็นสมควร

มาตรการในเชิงเยียวยา และฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจเด็ก

(1) ได้รับการสงเคราะห์จากรัฐ

(2) ได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพจากรัฐ

(3) ได้รับการรักษาและฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ

ประเด็นที่ 4 องค์การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก

ในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงาน ทั้งหน่วยงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หน่วยงานกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หน่วยงานกระทรวงมหาดไทย หน่วยงานกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานกระทรวงยุติธรรม และยังให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองเด็กทั้งในระดับชาติ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด แต่สิ่งที่ไม่ปรากฏในกฎหมายดังกล่าวคือ การมอบหมายหน้าที่ให้หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดให้เข้ามามีส่วนในการให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อสร้างความตระหนักในการคุ้มครองเด็ก และให้มีหน้าที่ในการจัดให้มีการ

แจ้งการละเมิดต่อเด็กและอำนวยความสะดวกในการแจ้งหรือร้องเรียน ซึ่งจะทำให้การคุ้มครองสิทธิเด็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีความเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเข้ามามีบทบาทในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก และหลักการที่ให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการคุ้มครองเด็กก็ปรากฏอยู่ในกฎหมายของสหราชอาณาจักรและประเทศญี่ปุ่นเช่นกัน อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 250 บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดการบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งย่อมรวมถึงการคุ้มครองเด็กด้วย แต่กฎหมายปัจจุบันยังไม่มีการบัญญัติถึงการเข้ามามีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่อย่างใด จึงกำหนดประเด็นให้คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด ที่มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวกับเด็กต้องคำนึงถึง “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก” และกำหนดให้เพิ่มเติมองค์กรคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก คือ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีอำนาจหน้าที่

- (1) เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการคุ้มครองเด็กระดับจังหวัด
- (2) กำหนดนโยบายในพื้นที่
- (3) วางระเบียบเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก
- (4) ให้คำปรึกษา แนะนำและประสานงานแก่หน่วยงานของรัฐและเอกชนในพื้นที่
- (5) ป้องกันและคุ้มครองเด็กในพื้นที่
- (6) โดยการดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวกับเด็กต้องคำนึงถึง “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ของเด็ก

ในการจัดทำ การพัฒนาพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คือ ประเด็นที่ 1 คำนิยาม ประเด็นที่ 2 สิทธิของเด็กที่จะได้รับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยการกำหนดฐานความผิดขึ้นมา 2 ฐานความผิด ประเด็นที่ 3 มาตรการในการป้องกันการล่วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก และประเด็นที่ 4 องค์กรคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก ประเด็นที่ตั้งไว้นี้ได้นำไปจัดทำกรมีส่วนร่วมออกแบบหรือร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) เพื่อให้ประชากรผู้มีส่วนได้เสีย ได้ร่วมกันออกแบบประเด็นการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก เพื่อเป็นการยืนยันและเพิ่มเติมสำหรับการนำไปสู่การจัดทำเป็นกฎหมายสำหรับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก โดยมีวิธีดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในวิธีวิทยาการวิจัย